

NARODNA IN UNIVERZITETNA KNJARNICA

36 665

030006643

COBISS

POEZIJE

ZLOŽIL

FRANJO ZAKRAJŠEK

OD DRUGIH NEODVISNIH DEL POEZIJ

Založila in izdala:

Tr. Delinar in Avg. Bremic

Cena 60 soldov.

TRST

Tiskarna Avgust Levi & C.
1885

LIRA IN CVETJE

POEZIJE

ZLOŽIL

FRANJO ZAKRAJŠEK

OD DRUGIH NEODVISNI I. DEL POEZIJ

Založila in izdala :

Iv. Dolinar in Avg. Bremic.

Cena 60 soldov.

TRST

Tiskarna Avgust Levi & Co.

1885

IRA IN CAVETTE

POENZIE

21.0XII

FRANCO KARAJSEK

ON DIRECT RECEIPT I DEL POENZI

iv. Dollars in Ave. Brevino
Katoxila in isdala:

Qnas 80 soldov

030006613

TRST

Fiskana Avgost Jari & Co

1885

Predgovor.

Klanjaje se slovenskemu narodu prinašam tu spoštljivo sledečo zbirčico iz svojih pesem pod naslovom:

„Liza in cvetje“,

med kterimi utegne junaška pesem: Ljudmila in Privina — saj zaradi preimenitne vsebine -- obči pozor obuditi.

Z Božjo in blagih podpirateljev pomočjo prinesem k malu kaj več in večjega. Č. čitatelj naj bi se pa za zdaj zadovoljeval s tem, kar je, saj z dobrim namenom — v sledečih listih prinesei

V Gorici 12. decembra 1884.

*slovenskemu narodu
zmerom vés udani*

Pisatelj.

Primorska straža.

Ne veš, kaj car tam v Beču pravi,
Mogočni car, rodóv vladar?
Zapomni si Taljan, on pravi,
Da Soče pil ne boš nikdar.

O ne, o ne, ti naše Soče
Imel ne bodeš, sitni Vlah,
Dokler nam v prsih bije vroče,
Dokler nam pest je ptujcu v strah.

„Rožljajte tja, železne sponse!“
Kolné roti se, čuj, Taljan —
„Gorica, Trst, svit carske krone
Ne bota naša ko Milan?“

„Tja prej čez Sočo, potler Savo,
Nestrpnost moja že kipi,
Slovenec kleti, vkloni glavo,
Če ne, koj meč te moj požri.“

„Jaz Alpe vladam, Apenine,
In miče me tvoj krasni svet,
Da! Holmi tvoji in planine,
Želj mojih so čaróbní cvet.“

Oj Vlaše, kar takó ne laži!
V Špartance Slave, ti Taljan?
Al' nisi davno čul o straži,
Ki je ob morji, Soči v bran?

Ha Vlaše, Vlaše, kak ti lice
Zdaj obledelo je ko kip,
Za tvoje grozne je krivice
Srcé upadlo ti na hip.

„Kaj brušnja je le - ta železa?
O kaj pomenja strašni grom?“
O Vlah! To je slovenska jeza,
Slovenski meč, ki čuva dom.

„O kaj znad sinjih gor vihrava?
O kaj hrupi ko morja šum?“
O Vlah! *To naša je zastava,*
To jedro je slovenskih trum.

„Gorjé! Kaj plava tam vrh ravni,
Ko temna megla, črn' oblak?“
O Vlah! To orel je dvoglavni,
Ki v grozni sili reže zrak.

Ne upaj več, naš srd ne mine,
 Ne klone roka nam, Taljan;
 Prej Alpe tvoje, Apenine
 Ti zmakne sever hrupno v stran.

Prej plaval tvoj Vezuv bo v Soči,
 Prej Tiber tvoj bo ogenj lil,
 Za Boga Vlah, prej zemlja poči,
 Ko sveto kapljo nje boš pil.

—❧— Zastava naša.

Solnce sije znad planine,
 In budi slovenske sine;
 Ponosito znad gorá
 Že zastava tam vihrá.

Oj, zastava, znam' nje sveto,
 Kak okó te gleda vneto!
 Žalnoradostno srcé
 Vzburkano se dviga v té.

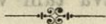
Kaj me gledaš tak sumljivo?
 O prenehaj, prosim živo;
 Reci, reci: Ti si moj!
 Saj to čutim, da sem tvoj.

Vem, da huda, vražna čreda
 Gor po volčje v tebe gleda,
 V prah podreti te želi
 In sramotno uničiti.

Zato v dvomu zreš v planjave
 Clo na sine majke Slave,
 Ker te marsikdo črtí,
 Ki vtajíl je svojo kri.

Pa v zastavo vzemi joke,
 Našo radost, naše stoke,
 Da zvestó te brani
 Hočemo ko vitezi;

Da za vero, dom, cesarja
 Vnetim sveti lepša zar'ja
 In pod širno Avstrijo
 Srečni dni nam zacvetó.

Pred narodnim domom:

(Vizija l. 1882.)

Pridno delaj kládivo in žlica,
 Veleširen zid že rase s tal,
 Kjer, ko krasna misel bo resnica,
 Národni prekrasni dom bo stal.

Urno na delo, oj budni zidarji!
 Znoja na čelu ne strašite se,
 Megle že nočne se vmičejo zar'ji,
 Vse že gradivo pripravljeno je.

Gor po odrih suče vse se živo,
 Čuj, doni že glasnih mahov pok,
 Slogo vidiš tukaj ljubeznivo,
 Zglaša vmes se pesmi mili zvok.

Čvrsto zidarji, bodite veseli,
 Dela pomembe zavedajte se;
 Dobro, koristno je, kar ste začeli,
 Sveto veselje spodobno mu je.

Kajti dom duhov, prejasno delo,
 Velikanska veža umetnij,
 Speši samo se z močjó veselo,
 Bistri duh le bistre hče moči.

O kakó mi že duh tu svetkuje,
 Gledam že Muz navdušeni kor,
 Koji, smehljaje se, tvarja pa snuje,
 Ko po božanstvu navdihnjeni zbor.

Da - si veledom še le se stavi,
 Duševne zaloge že krasé,
 Že se giblje, jasni duh se javi
 Kakor zora, ki zlati vrhé.

Že razpečatila nam se je knjiga,
 Nam je uméven, ki skrit je bil, duh;
 Kakor iz grobov se narod že dviga,
 Srda škripeče sosedov napuh.

V tem, ko trud žari, se kamen seka,
 Škripec, vitlo, oder škriplje vmes,
 Množni ljud od vseh strani priteka
 Gledat tempelj svoj, mogočno vez.

Glejte, dohajati še ne nehajo
 Vrste hiteče preradostnih trum,
 Pesni doné, in zastave vihrajo,
 Čujte, navdušju posvečen je šum.

Pozdravljáje se prijazni roji
 S prápori in venci skupaj vró;
 Kdo pregleda jih, kdo jih prebroji,
 Ki 'z zelenih dalj pred dom tekó.

Kakor junakov podobe so moške,
Kranjska, Primorska rodila jih je,
 Prišli so s' *Štajarske* tud' in *Koroške*,
 Eden le jezik ti vsi govoré.

Dolgo v molku gleda hram rastoči
 Ljud na moč osupli; kar na to
 Hrum iz prsij mu vsesilen počí,
 Sprenadušje zbistri mu okó.

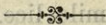
Hrupno ko veletok silni razdene
 Jez in bregovje, da dela si pot,
 Glas zadržani se zdajci razklene:
„Živi naš dom in mili naš rod!“

O vi božje vneme prvi klasi!
 Blagoslov naj rajski vas krepí:
Vnaroditve rojstva to so glasi,
Izpoznal je duh duhá moči.

Godba, čuj, šumna, ognjeni napevi,
 Z gričev zvonovi zdaj glasno doné,
 Gromni zaklici, slovesni odmevi
 Uho osuplo čaróбно pojé.

Lep brez dvombe dar je umna glava,
 Plemenit srcá je hvale čút;
 Čista v njem se javi še narava,
 Nehvaležnost pa je grozen stud.

'Z odra stopivšim hvaležni Slovenci,
 Glej, poljubujejo čela, roké,
 Kite 'z dobrane in pisani venci
 Venčajo delalcem bistre glavé.

Domovina.

Jaz imam čedno ljubico,
 Koj za - njo kri prelijem;
 Kar pametim, že ljubim jo,
 In zvest ji venčke vijem.
 In komur še neznano je,
 Kdo brhka je deklina,
 Povem mu častno njeno ime,
 Glasi se: *domovina*!
 Dovolj sem videl že svetá,
 Deklet pa cele roje;
 A nezbrisljivo v dnu srcá
 Mi vlada dekle moje.
 Že mlad'ga njen pogled me zgrel,
 Ko blagi žar po leti;
 Al' nisem upal, nisem smel
 Srcá ji razodeti.
 In ker bahanja znala ni
 Ko druge tovaršice,
 Zasmeh so revi sipali
 V priprostomilo lice.
 Kak jokala na skrivnem je,
 Kak milo žalovala,
 Kak jej je pokalo srcé,

Kak solze je skrivala!
 Me zbodlo je, to videti,
 In kri je hudo vrela,
 Ter svetli meč opašem si:
 „Ti ljub' ca bod' vesela!“

Slovó in naročilo.

V zvoniku se zbirajo ptice,
 Tu lastovka še žgoli;
 Tam čakajo tovaršice,
 Al' ona še ne zleti.
 Tak poje, ko solze bi lila,
 Otožni pogledi ji so;
 Ker gnezdo bo zapustila,
 Ker jemlje od mene slovó.
 Očesci obrača v mé milo,
 Jaz svoje obračam va - njó,
 Srce z neznano silo
 S' solzami mi moči okó.
 Enako midva preživela

Mars' kako jutro sva že,
 Nad mano je ona žgolela,
 Jaz skladal sem pesmice.
 Ko slišal vesele gor kljune
 Sem nje in njenih hčerá,
 Ubiral veselja sem strune,
 Ki vrelo je 'z moj'ga srcá.
 Ko lastovka je žalovala,
 Vesel tud' jaz nisem bil,
 In lira je zajokala,
 Domovju solze sem lil.
 Al' ptič'ca ! zdaj zgrni perute,
 Odleti brž tje na križ,
 S tovarši so line obsute,
 Glej, glej, da ne zamudiš.
 Na okencu zjutraj bom plakal,
 In gnezdo varval ti bom,
 V spominu te vedno bom čakal,
 Da vrneš se zopet na dom.
 Če pa, ko prideš spet k leti
 Na oknu ne najdeš me več,
 Na mojo gomilo prileti :
 Tje šel tvoj prijatelj je leč !
 Obišči ga tam in v grobovje,
 Zapoj mu te pesmice :
 Da vneto za svoje domovje
 Nehalo je tužno srcé.

In lastovka je odletela,
 Odšla je v Afriko tje,
 Naročbo s' seboj je vzela,
 Pustila me samega je.

Meča posvečenje.

Meč kmalu zaleskečeš,
 Se zdi mi da šepečeš:
 „O dej, izderi me:
 Tu v nožni tesno je.“
 „Že slišim tu rožljanje
 In boja ropotanje;
 Krog mene vse šumi,
 In jaz še v nožnici!“
 „„Čeprav si tak navdušen,
 Še nisi, meč, nabrušen;
 Kar čuješ pa ni boj,
 O meček, ljubec moj!““
 „„Glej, v lune milem siji,
 V posvečeni samiji
 Tam mlinček ropotá,
 Tu potok pa šumljá.““
 „„O meč, te čem odpreti,
 Dlan moja te posveti;

Slovenskim bratom ti
 Pa moraš služiti.“ “
 „ „Kakó, ko te izdiram,
 Ti v čine pot odpiram,
 Kak čudno lesketaš,
 V bliščobi kak igráš!“ “
 „ „O meč, kako te ljubim!
 Odslé, ko te poljubim,
 Surovec nisi več;
 Navdihnjen zdaj si meč.“ “
 „ „Pri lune svetem siji
 Darujva tovaršiji
 Ostrino hudo ti,
 Jaz dlani vse moči!“ “
 „ „Kakó mi roko ziblješ,
 Se v dlani močno giblješ!
 Sek prvi v zrak le - tá
 Prisega bod'! - Hurá!“ “

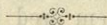
—❖—
Nedelja.

Napočil je Gospodov dan,
 Prejenjala sta trud in delo;
 Srcé je mirno in veselo,
 Ko sveti bi čutilo dan.

Gospodov dan, ta sveti dan,
 O kak donijo orgelj glasi!
 Pobožnost veje tud' po vási,
 Kakó praznuje vsa raván!

O lepše sije clo ta dan,
 Kak tičji zbor tam pesmi snuje!
 Livada, polje kak miruje!
 Kak diha vse Gospodov dan.

Visok je ta Gospodov dan,
 Zdi se, da zemlji se zaznava
 Nebeški duh, nad domom plava,
 Da moli zrak in hrib in plan.

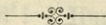

Gorski sin.

V lesove proste sili me,
 Kjer gorska cvetka v cvetu je;
 Kjer pase se jelenji rod,
 In kozel skače še ondot.
 Kje svóboda scer taka je?
 Sercé kje tak' raduje se?
 Ah, zmir sred srčnih bolečin
 Zavem se, da sem gorski sin.

Al' sanjam ali naj bedim,
 Po gorskem svetu koprnim:
 Potokov, bistrice slišim tok,
 Veseli vrisk, planinski rog.
 Naj v mestu vse se veseli,
 Krog mene še tako šumi,
 Jaz zmirom tu sred bolečin
 Zavem se, da sem gorski sin.

O mili Bog, ki ljubiš nas,
 O pošlji enkrat lepi čas,
 Da sreča me zanese spet
 V preljube kraje, v gorski svet.
 Naj tu denar in čast lové,
 Tja gor, tja gor, jaz prosim Te,
 Ki dobro vem sred bolečin,
 Da sem zares le gorski sin.

Čudno mesto.

Tu v obzidje gledam zvesto,
 Pred trdnjavo, lej, stojim:
 Vrata, zidi, čudno mesto,
 Strah me lomi, tu bledim.

Pah zaškriplje, vratarica
 Črne duri mi odprè:
 Bleda, suha so ji lica,
 Notri v mestu tiho je.

Vse krasí, okó se čudi:
 Drevoredi, kamnja bliš,
 Bele ulice so tudi
 In napisi zunaj hiš.

Mnogo jih stanuje v bliži,
 Kakor bere mi okó,
 Plošče to, železni križi
 In spominki pravijo.

„Ustajajte, dan je beli,
 Solnce sije znad goré!“....
 Vse je tiho .., onemeli
 Stanovalci trdo spé.

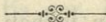
Naj gospoda že zavita
 V tenkih ruhah poleni;
 A družina bo spočita,
 Spati še spodobno ni.

Kje so trgov zgodnji kriki?
 Mrgoljava kje kaván?
 Kje so hlapci? Kje vozniki?
 Kje gostilnic hrupni stan?

Kje so godbe? Kje pevišča?
 Kje lenuhov truma je?
 Kje so glume? Kje plesišča?
 Tiho, tiho tu je vse.

Čuj, zaklenka vratarica,
 Zvon s kapelice doni:
 Klenkaj, klenkaj vratarica!
 Nov meščan domov hiti.

Dobro došel! kaka vrega!
 Pesem bije vrat obok.
 Čuj, prihodniku zdaj peva
 Zadnjo pesem tužen jok.

Spomin na Sežano.

Kje ste ure mile,
 Ko trije v Sežani
 Smo prijatli zbrani
 Pili bratovstvo?
 Ah, turobne sile!
 Kakor v tla peresa
 Z naših dni drevesa
 Leta padajo!

Kaj bledé mi lica?

Kaj se solza zлива?

Eden že počiva

Brat in Slave sin.

Vmršemu zdravica!

Čini naj so šteti,

Večna luč mu sveti,

Večen mu spomin!

Drugi, bratov dika,

Sveti zrak še pije,

On, ki blagor lije,

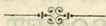
Dolgo živi ga!

Pevcu lovorika!

Biti na Parnasi

Mu dovôli včasi

Resna Temida!

Krasni devici, v samostan
se seleči, v spomin.

SONET.

Škrlatasta ko roža, lej, Tvoj cvet je,

Ki zgodnjim žarkom njedra še zapira,

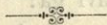
In sramožljiva hladnega kraj vira,

Sladkosti vseh uživa tam zavetje.

Al' njej, donì ko v logih zgodnje petje,
 (Ker proti Tebi smrtna stvar le hira)
 Ki seje bisere in dan odpira,
 Enačiš zar' ji se ko rajsko cvetje.

Spoštljivo zrèm v obraz Ti še razkriti
 Posvetnosti odmaknenka, ki zviti
 Pred Tabo Vénerin beží oproda.

Iz oka Tvojega, devica, tihe —
 A le za kratko! — pijem tu navdihe,
 O čednosti prekrasna Ti posoda!

Pred Koboridom.

29 jul. 1881 zjutraj.

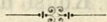
SONET.

Visoke so se Alp zlatile glave,
 O z Bogom, Drežen' ca! Še je zarano;
 Bobnenje čudežno tu dol' pod mano,
 Od tam pa šum ko s tempeljnov 'z dobrane.

Spomini vžgó ko lučce se igrave,
 Srcé kipí mi v sili: Vse je znano,
 Tu most, tam svet' Anton pred mano,
 Tu Koborid pa v svitu stare slave.

Pozdravljam kraje vas slovenske Soče,
Kjer bival dnove sem kot deček krasne,
Pa v nič ko rožice so šli razrute!

O kak drobí srcé se v mehke čute!
Kak sili danes me v planine jasne!
Al' šel, ostal al' bi? — Srcé se joče.

Navidezni stolpi.

„Fortuna non mutat genus.“

Hor. ep. IV.

Ti, ki v svili, v zlatu pohajaš,
Ki se ljud ti slepi tak nizko
Vklanja, kjer si, ne ločeváje

Vrednosti prave;

Ti, ki tam ošabno vedé se
Lehko glavo dvigaš visoko,
Stoj le malo — dela saj nemaš —

Ino poslušaj;

Da zagledal v zlati si hiši
Svet, hladil te beli je marmelj,
Dragoceni zrli so bogi

Va - te v zibeli;

In podobe ino slopovi,
 In preproge ž njimi perz' janske,
 In junaci priča so bili
 Tvojega rojstva,

Hitri da zamorčeki stregli,
 In v očéh ti čitala želje
 Truma je strežajev brezbrojnih,
 Ko si dorasel,

S čim si to zaslužil postrežbo?
 S čim, ko tulil mrzli je sever,
 Čul da tul si, čutil pa mraza
 Nisi v stanici?

Pasjih dni da nisi nadlege
 Tam v hladnikih čutil zelenih,
 Pri studencih in vodomelih
 S čim si zaslužil?

S čim, ko v slast ti slavčji jeziki
 In kljunači prav ne gredó ti,
 Tró si glavo na moč Eskulapi,
 Kakor bi vmiral?

Da, ko samo napade te nahod,
 Že prestraši vsa se družina,
 In svet resnoben že tehta
 Grozno nesrečo?

S čim, da polne mernike Pluta
 In gradove, vrte in parke,
 Pa nezmerne šteješ poljane,
 S čim si zaslužil?

S čim, da glavo zmirom vedriš si,
 Drage piješ kristove solze,
 Srne ti in pečeni zajci
 Vedno kadé se?

Da na mig le tvoj mar'jonete
 V zborih in po ulicah gledaš,
 Smešne sužnje, sebe tajilce
 Zbok rumenjakov?

Da v obrvi gleda ti strme,
 Nadzemlják ko bil bi 'z Olimpa,
 Telemolno, kletó krdele,
 Ino kadí ti?

Ganimeda lepo da ženstvo
 Vidi v tebi, lačna pa tropa,
 Primaruha Humboldtú clo že,
 Glej, te enači?

Akoprav je máčeha bila
 Ti narava, sličen hvalilcem
 Pa v dozdevni glavi možgane
 Nosiš netolste?

Sreče sin! Tvoj jezik počiva,
 Ker zaslug naštetih ne more,
 Da - si šteješ mnogo hinavcev
 V spremstvu sijajnem.

Bog lažnjivi, čuj te besede:
 Plut srcá ti ni prenaradil,
 Ne pokloni, zlati ne križi
 Prenaredé ga.

Plemstvo, čuj me, pravo podája
 Z dobrim srcem bistra le glava,
 Z rahlo dušo v milem soglasji,
 Z blagimi čini.

Velik Job, da, tužni bil je v nesreči,
 Da - si satan grozno zaroto
 Mu nasnul je ino prijatlji,
 Strastniki slepi.

Tebi, lej, pa mernike Pluta
 In gradove, vrte in parke
 Jezni Bog če vzame in polja,
 Kaj li ostane?

Mogel bi ko skala tam v morji,
 Kader zrito v njo se zaganja,
 In grmé nad njo se huduje,
 Stati nezgodi?

V bran ti stal bi obupa Harpijam,
Treščen z blišča slavnega vrha,
Zroč prijatlov strgane krinke

V prahu pred sabo?

Milovalne zroč ramostiske
Njih, ki prej so pridno kadili
Tvojih skrinj bogatemu bogu?

Zroč njih posmehe?

Nehvaležno bi blagoslavljal
Domovino ko Bizantinec?
Nad krivično zbiral bi glavo

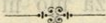
Oglje dobroten?

Puhloglavi zaničevalec!
Napihuj se, dvigaj obrvi,
Pleme tvoje zdaj je očito,

Tvoja nagota.

Zrl je megle ničnega stolpa
Trmoglavi Krez na grmadi.
Biser v prahu biser ostane,

V žitu travulja.

Žalujoči pesnik.

„O kaj pa ti tukaj žaluješ?
 Kraj ceste zamišljen sediš?
 Po materi, otcu zdihuješ?
 Po zgubljeni ljub'ci blediš?“
 „Živita mi draga, za ljubo
 Prijatelj, pa jaz ne gorim:
 Mi pesem je šla v izgubo,
 Zató ti tukaj bledim.“
 „Pač treba ti ni žalovati,
 Po ljubici če ne blediš,
 Živita če otec in mati;
 A pesmico spet narediš.“
 „Ta misel, prijatelj, ni zdrava:
 Spet pesem se ne naredi,
 Le enkrat se pesmica prava,
 Ko človek se enkrat rodi.“
 „Jej božja iskra le ena,
 Nje rojstvo le eden je hip,
 Ž njo pesmica ponarejena
 Ko človek se strinja in kip.“
 „Nobena za njo ni enaka,
 Različne ko čas so in čas;
 Ker pesem, o brate, vsaka
 Različen prinese obraz.

Luni.

—

Lej, ko gori se sprehajaš,
 Tiha luna sred zvezdá,
 Tu na griči me navdajaš,
 Čudno v meni zaigrá;
 Drevja sence, zvezdne line,
 Sij sanjavi, nočni mir,
 Svetle ravni in planine
 Mika so mi rajski vir.

V tesnih prsih se zrcali
 Vès nebá neskončni plan;
 Znad krtine, črv le mali,
 Slutim tu veliki dan.
 Spomladanjsko me preveva,
 Brige splasene bežé
 Z bledih dalj mi podonjeva,
 Srečno bije mi srce.

Ah, to čudno hrepenenje,
 Ki me dviga, kaj je to?
 Mik, veselje, blago zdenje,
 Vse te sanje kaj so to?
 Vès ta tempelj, ki se sveti
 Okrog mene, nad menó.
 Z drznim duhom smem objeti,
 Ne umeti, kaj je to.

Ah, znabiti njena glava,
 Ki jej siješ v okence
 Sanja blagor zdaj ko spava
 Dol' na kraji rečice.
 Sijaj luna zdaj obema;
 Meni tu in srečnej tam,
 Srečo lij v srcé obema,
 Sle ne morem piti sam.

N o č.

Lepó je pri polnem kozarcu sedeti,
 Ko tihi večer nas prijetlje hladi;
 Tu radost nas greje, skor nič ni želeti;
 Tak iskri se duh, v razgovor kipi.

Pozdravljam te noč! Prestopil sem meje
 Živahne ograde, in pozno je že;
 Na vshodu se luna prijazno tam smeje,
 Tud' zvezde, glej, onkraj milo blišcé.

Bliščobino morje krog mene zaliva
 Hrib, reko in dole še lepše ko prej;
 Nevesti se sanja, in kmetič počiva,
 Tam Soča bobné, čuj, dere naprej.

Prečudno, čarobno! Gôri in doli
 Se spuſča duhóv navduſeni lét.
 Kak vse je slovesno! Narava zdaj moli,
V neskončnost prehaja miseljska nit.
 Aj, kak je prijetno! Srcé mi je mirno
 Kakor okrajina krog in krog,
 In dušo si čutim zdaj lahko, prozirnó
 Kakor v sinjini je neba obok.

Tri iskrice.

1. Triglavu.

Blodé je pesem zložil ti,
 Da imaš trdne glave tri;
 Kak poje navdušêno! —
 Vsmil' se, daj mu — eno!

2. Jeka.

„Kaj ljubiš, jeka ti, nad vse,
 Denar, al' čast in domovino?“

„„Vino!““

3. Kazen.

Apolon s Panom se poskusi,
 Izurjenost je on' ga čast prejela;

Da po nevrednem ga je doletela,
 Brž Midas zarentači, zobé brusi.
 A bog v sramoto smelega trjusi,
 In da bi pevska oblast še bolj slovela,
 Glej, česar ni še zemlja doživela,
 Z oslovskimi ušesi ga ognjusi.

Primerljaji.

Mladenič.

Starče, kam po dnevi z lučjo?

Starec.

V grob.

Mladenič.

Luč ti drugi ponesó do groba.
 Toda kaj ti posel je? Veš prašen
 Si, pa tud' čemerén., —

Starec.

Šel iskàt

Kakor mislim si ga jaz, človeka;
 Malo tacih našel sem. Zastonj
 Iščem že več let kaj več. Prehodil
 Mesta sem in tud' vasi. Zastonj
 Žgal sem luč po zborih in potéh.

Svetil sem beraču v lica, svetil
 Tud' gospodu sem. Umrjem naj!
 Delo bilo vbogo je. A davi —
 Čuj me, sinko, in proklinjaj ga,
 Tepel je očeta sin; sunil ga,
 Čuj me sinko! sunil starca
 Sivega čez prag, ter tolkel glavo
 Je očetu, sivo glavo. Strašni javk
 Otčev s'išal sem in videl solze.
 Otčev javk in solze!

Mladenič.

Primerljaji!

Stareč.

Primer - Primerljaji? Sin očeta?...

Mladenič.

Kaj pa starec? Kaj? — Tja v skalo meriš
 Sè svetilnico. Bledi ti lice.
 Vstajajo po konci ti lasjé. Ojoj!
 Vmiri si srée. Zavman te prosim.
 Lop! Kaj si storil?

Starec.

Zdrobil sem jo,

Ha, svetilnica je tukaj v kosih!
 Ha, Vi koščeki nedolžni, dal bi
 Vam jezikov, da bi slavo peli:
 „Blagor primerljajem! Sin očeta!“

Mladenič.

Starče, stoj! O kam hitiš?

Starec.

K medvedom,

In risom in medvedom v temni gozd.

Hu, kako zvení to: Sin očeta!

Zemlja že zija osupla. Umri,

Starec! Primerljaje si doživel.

Blagor, blagor! Sin očeta!

Bog, mladenko! Da si zdrav in čil!

Sinov pogled.

Na razpotji sin in oče

Se pozdravljata v slovó:

Otec it' na levo hoče,

Sin na desno hodil bo.

Sin, ah, sin ne more iti:

„Oče dragi. lačni ste,

Hočem kruha tam prositi

Potler lože pojdete.“

Sin očeta gleda milo,

Aj tak milo, tak ljubó

Kakor gleda z neba čilo

Zvezde jutrnje okó.

Sin očeta gleda mi o,
 Otec milo vanj gledé,
 Z neko čudno, rajsko silo
 Nju se vjamejo oči.
 Sinov g'as še zdaj, ko hodi,
 Zvok ko rajski mu doní,
 Še ga spremljajo povsodi
 Sina angejske oči.

Pismonosec in pastarica.

Pastarica.

„Ljubi Blaže, mož premili,
 Stojte malo, čujte me:
 Al' ste pismo pozabili,
 Ki je Franc mi pisal je?“

Pismonosec.

„Pisma, Rez' ka, zabil nisem.
 Saj tvoj France pisal ni;
 Imam dokaj črnih pisem,
 V vojski človek je, pa ni.““

Pastarica.

„Več me up ne boš navdajal,
 Sladka sanja pusti me
 Brž, ko v vojsko je odhajal,
 Da bo pisal, rekel je.“

„Kaj me gledate, o janci
 In ovčice? — Preč je preč!
 Ah, ovčice, dragi janci,
 France moj ne pride več.“

“Le naprej, naprej ovčice!
 Jaz pa bodem čakala
 Gor pred domom, vrh gorice
 Pisma 'z vojske črnega.“

Marijine solze v Betlehemu. *)

Zime vladala je sila,
 Prenočišča sta prosila
 Sveta, lej, zaročenca.
 Ne odpró se jima vrata,
 Betlehem odganja svata;
 Ah, zastonj prosila sta.

*) Pesem to posvečujem v spomin prečastitemu
 gosp. Bl. Grči, vikariju v Čepovanu.

Tužna mati zapuščena!
 Naj mi sveti solz le ena,
 Ki sedaj jih lila si.
 Lile z lic so Ti brez broja,
 Vseh ne zmore duša moja,
 V Žalosti vtonila bi.

Še ni spolnjena spolnitev,
 Že grenkobe ostra britev
 Mlado reže ti srcé;
 Svetu nosiš svit naproti,
 Trudna Ti na mrzli poti
 Sveta noga trese se.

Solz potok Ti mraza vela
 Lica moči. Osamela!
 V duši Tvoja se mračí.
 Vražna vpira si Ti zveza:
 Nepriljudnost, zime jeza,
 Nehvaležnost, trop skrbi.

Dej, naj s Tabo jočem, mila,
 Ki pred vrata si hodila,
 In zastonj prosila si!
 Hodi k meni, mati zlata!
 Glej, srcá že moj'ga vrata
 Tu odpirajo se Ti.

Ko Te svet odganja jezni,
 Naj omlajeno v ljubezni
 Srce moje Tebi vre,
 Naj pred Tvoje svete noge
 Cvetke trosim, in preproge
 Razprostiram Ti svitlé.

Oh, kakó je z grenko silo
 V prsih se srcé topilo!
 Kak grenil je tuge strup!
 Ko po mestu si hodeča
 Mati solzna in trpeča
 Čula trum veseli hrup.

Trdi ljud, al' prenočišca
 Ni pri vas sred veselišča
 Za popotnika le - tá?
 Odpri vrata, hudobija!
 Čuj, ki trka, je Marija,
 Ki bo mati kmal' svetá.

Sred veselja, hruma, plesa
 Mile duše ni, ušesa
 Vsmiljenju odprtega.
 Tužna si pričakovala,
 Si zastonj pred vratmi stala,
 Tok se vdrl je Ti solzá.

Zapuščena, zapuščena!
 Gluh je ljud ko mrtva stena,
 Vbogi, oh. prihaja znoj;
 Ve, da sina mati sveta,
 Ki beseda v nji spočeta,
 Svetu še 'zročí nocoj.

Sneg že pada, veter brije,
 Streh nobeña ji ne sije;
 Kdo bo trójico odel?
 Kamor gleda, up je prazen,
 Al' napósled, glej, prijazen
 Te pod streho sprejme — hlev.

V uri, žalosti bogati,
 Tvoja skrb naj slavna mati
 Tok mi stiska iz oči;
 Druzega ne morem dati,
 Ko Te mater milo zvati
 In tolažbo svojih dni.

V prsi lij, s' skrbmi obsute,
 Méd tolažbe, rajske čute,
 S trona Svoj'ga daj pomoč.
 K Tebi duh razpenja krila,
 Večni demant, zvezda mila
 V zapuščenosti sij noč!

Zastavica.

Ta stvar ni trda, vendar rani;
 Ni ostra scer, pa ima ost.
 V meseni škatljici se hrani,
 S' stolpiči prav zavarovani.
 Voditi če jo zna modrost,
 Nasledki zlati so ji dani;
 Ker vikša nas, in srčno brani,
 Ko pride nam poštenje v kvar.
 Glej, stvar je tudi struga:
 Po nji izhaja radost, tuga,
 In krasne miseljske zaklade
 Prevaž'vati na svitlo znade.
 Zares, prelep je ona dar;
 A strašna more biti stvar,
 Ker kadar v hudi strasti šine,
 Rodi solzé, srcé ti zvine:
 Tedaj stvari te Bog obvar'.

* *

Obračaj prav ta čudni dar!

Kralj Lir.

„Na Črnoskalo! Za menó!
Ne čaka Murdoh, Lir!
Za mano lovci, hoj, aló!
Na brzih konjih v dir!“

“Aló biriči, gor, aló!
Poprej ko z visočin
Zabrušen trešči v morja dno
Iz rok mi kraljev sin!“

Tak 'z Murdoha režečih ust
Glasì se grozni smeh,
Kriči in joče kraljev Just
V zavihtenih pestéh.

Kjer lova hrup prej šumel je,
Zdaj lovski rog molči,
Oroženih v skali vsé
Tam lovcev mrgoli.

Gor' vpitje, kletve in hrohot,
Dol' groza in gorié;
Nikjer ni najti rešnja pot,
Zastonj iskanje je.

„Oh, vse, kar imam, tveje je!“ —
 Kralj Lir zdaj dol' kričí —
 „„Le sina, Murdoh, vsmili se!
 Le sina pusti mi!““

„Čuj, Lir, jaz tebi sem gorák,
 Po hrbtu me skelí,
 S krvjó sem svojo močil tlak,
 In ti me tepel si.““

„Naznanjal, kralj, ti je moj jok,
 Dva sina da imám,
 In vès moj jok, in vès moj stok,
 Hahá, je bil zavmán.““

„Še bolj prokleti robi so
 Pri stebru topli me;
 A več ko strgano meso,
 Bolí sramota me.““

„Tu tebi le en sin ječí,
 Ječita meni dva,
 Částí ne cenim menj ko ti,
 Očeta sva obá.““

„In vi ljudje, in ti junak,
 Jaz imam sina dva,
 Proklet, kdor koli, bodi vsak,
 Ki s' srci se igra.““

„Pa maščevanje je sladkó,
 Ti pil si mojo kri,
 Pri meni milosti ne bo,
 Naj v morje sin hití.“

In vzdig je hiter, glas glasán,
 Se čuje žrtve stok,
 In morja šum šumí grozán,
 In Lir zažene jok :

„„O Murdoh, Murdoh! vsmiljenje,
 Srcé če bije ti!
 Očeta tukaj vsmili se,
 Naj dragi sin živi.““

„„Zahtevati od mene smeš,
 Kar želja tvoja zna;
 Bogastvo, čast, kar koli veš,
 Tud' kri ti oče dá.““

„„Pri vsem, kar tebi drago je,
 Te oče tu rotí,
 Solzá tu mojih vsmili se,
 Povrni sina mi!““....

Zdaj Murdoh gor' zažene smeh,
 (Glej, vsi se zagrozé),
 „Kaj vidim v kraljevih očeh?
 Tud' kralji se solzé?“...

„O redke solze! Pa naj bo!
 Kar prosiš, dovolim,
 Ak' nago ti stepó teló,
 In tu se zveselim.“

„Ti mojo, kralj, si videl kri,
 Naj tvojo vidim jaz,
 Ti stoke moje slišal si,
 Naj jaz tvoj tužni glas.“

In kralja, glej, na mig njegov
 Devet sprevodnih prič
 Koj stegne nazega na stol,
 Zapoje trnjev bič.

Ko kralj mi vprvo zaječi,
 Zasmeje Murdoh se,
 Ko v curkih teči vidi kri,
 V kolena tolče se.

Vijoč se v mukah Lir kriči;
 „„O Murdoh, vsmil' se me;
 Saj čuješ stoke, vidiš kri.
 Zadost' al' ni ti še?“““

In spet se sliši smeh odzgor;
 „O kralj, kaj govoriš?
 Kje je pravica? Da te mor!
 Se šališ, al' noriš?““

„Preneha ko sem prosil te,
Udrite, si dejál...
Udrite, hlapci, kralja le,
Dokler bom znam' nje dal.“

Ko Lir zavpije, zaječi,
Zaploska Murdoh gor',
Ko kraljev hrbet zvišnjeví,
Hrohoče se ko nor.

In zopet kralj tja gor kriči:
„„O Murdoh, vsmil' se me!
Boli me vse, zadosti ni,
Zadost' al' ni ti še?““

Zasmeje Murdoh se na to:
„Ohó, kaj bledeš tu?
Odití meniš tak cenó?
Spominjaj se sinú.“

„Ker všel tvoj hrt mi je, si bil
Do smrti skoraj me,
In jaz naj zdaj bi te pustil?
Hahá! Le še, le še!“

„A ne, naj drug zaderem ti
Bridkosti oster nož
Da, če tud' milost dál bi ti,
Še smrti prosil boš.“

„Ne misli, da si prišel v kraj;
 To, Lir, je prazen up:
 Poprej tepèn, kar manjka, naj
 Dodá ti še obup.“

„Povrniti, kar možno mi;
 Vzel Murdohu si čast
 In to, in to me več bolí,
 Ne pojdem ne ti v past.“

„In ti bi trafil me na led
 Z bogastvom in častmí?
 Kakó besede so ko med,
 Prokleti trinog ti!“

„Prepričba jasna sije mi:
 Ti veri nisi brat;
 Kdor krvopija je ko ti,
 Besedo lomi rad.“

„Pa nisi kralj, ki more vse?
 Bogú se scer groziš,
 Ha, sezi v morje, skúsi le,
 Sinú da oživiš.“ —

Ne oddoní še lovca glas,
 Srcé ki vsem zledi,
 Že zgrabi sina gor' za pas,
 In s' skale par zletí.

Štrbonk razpeni morja plan,
 Ko kamen padel bi,
 In pad ko sto prebridkih ran
 Očeta zaskelí.

In, glej, nogé kar ga nesó,
 Ko zver odtod zbeži,
 In s krono, 'z bičja spleteno,
 Ovije čelo si.

Trstika v rokah, joj, obeh,
 Pošast, ki se reží,
 Srepó okó pa grozni smeh
 Vsem ude zamrazí.

In vsakemu, ki vidi ga,
 Se vlijejo solzé;
 Nesrečneža, ki tam divjá,
 Ko divjo zver lové.

Koj polasté se rok in nog,
 In vrv denó za vrat,
 Znorelega, lej, kralja v log
 Odvleče roj na grad.

Materino slovó v Teru*)-

„Dej, hiti, Marička, oblaki podé,
In Tera Bog te obvar'! —
„Oj mamka, naj vberem te cvetke lepé
Za Matere Božje oltar.““

„Podviži, Marička, se bliža večer;
Kdaj bodeve, mila, domá?“ —
Tak kliče na bregu mudečo se hčer
Sred' struge zdaj mamica.

Nje plašno okó nemira je znak,
In tužno jej triplje srcé:
Pokopal mars' koga je zlobni lijak
V valove nevsmiljene že.

In mi'o ozira po hčerici se,
In čudno jo sili nazaj,
Temneči oblaki po nebu podé,
Za hčerico kliče v kraj.

*) Têr (la Torre) je sušec hudournik, imajoč po večjem delu v letu suho strugo, ki je zeló široka — kjer drži pot iz vasi Villesse čez njo v Furlanijo. Njegovo vodovje se prav nenadoma in z grozno silo privali, in tedaj je zeló nevarn.

In vihar vrši, in od daleč bobni,
 Kak tuli, buči za goró!
 Bobnenje se bliža, in strašno grmi,
 Ko spake oblaki deró.

„Dej, hiti, Marička, oblaki podé,
 In Tera Bog te obvár!“ —
 „„Oj mamka, naj vberem te cvetke lepé
 Za Matere Božje oltar.“““

In švigajo bliski, in pok že na pok
 Grozivno treska nebó;
 „O joj! O gorjé!... Že bliža se tok!
 Zavpije zdaj mati groznó.

In predno, lej, more dospeti v kraj,
 Têr strašni že blizu grmí,
 Podi hudournik, valí se ko zmaj,
 In skale pošastno drví.

„O Jezuz - Marija!“ prestrašena vsa
 Tam mati zdaj kliče v nebó.

„„Oj mamka preljuba!““ tu hčérica
 Zaplaka, in vije rokó.

Zdaj drevje hrešči, tok hujše buči,
 In ženo potegne v past;
 Hči plaka, pojema, na bregu kriči;
 Tok divji šumi ko pošast.

Že mamica plava, kaj maha z rokó?
 Lej, hčerko pozdravlja toné,
 Z levico molečo pa kaže v nebó:
 „Oj z Bogom, tam vidive se!“

Naj drevje hrešči razsaja naj Ter,
 Zatisne se ne še okó,
 Ganljive poglede obrača v hčer,
 Ki v mater obrača rokó.

In voda zapljuska, glasneje vrší,
 In mamka odplava že preč;
 „O mamica, mamica!“ hčerka kričí;
 Zastonj je, ne vidi je več.

Regata *).

Kaj mar ob kanalu množica vre?
 Kam vsa Venecia hiti?
 K ladjoskusu se trume valé,
 K regati ko mravelj se zbira ljudi
 Že pleše tam gondola lahkokrila,
 Na lad'jah vihrajo ponosna vetrila.

*) Vožnja za stavo po beneškem kanalu.

Do Bucentavra v kanalu podi
 Spod Rialta dans jak' gondo'ir,
 Tam danes najvikša ga čast doleti,
 Ki prvi preteče odkazani tir,
 Tam čaka ga venec, tam zlata veriga,
 Olimpijska slava tam srečnemu miga.

Že z oken se smeje cvetlični okras,
 Že vencev vse mrgolí,
 V vezanskem številu pomemben pas,
 Zelena kita ob kiti visi;
 Ker tudi, kar zmogla je pisana Flora,
 Brodnika zmagalca slaviti dans mora.

Glej, zdaj se priziblje državni brod,
 In truma plaho molči,
 Na Bucentavru mej lišpom gospod,
 Ošabni dože na tronu sedi,
 Ko vstavi se malo brod ponositi,
 Ob Rialtu regne pozdrav gromoviti.

Al' zopet pomakne se barka naprej
 K obloku, do slavnih vrat,
 Kar zdaj na bregu pred njo, poglej,
 Nekdo poklekne, mož sivobrad;
 Iz mil' ga obraza prijazno mu sije,
 S tresavim pa glasom takó vpije:

„Vsmiljenje, dože, vsmiljenje!
 Star ribič pred vami kleči,
 Bridkosti se joče, mu poka srcé,
 Nedolžen v galeji mi sin ječi.
 Pri Bogu, pravici, oh prosim vas živo,
 Odprite gospod srcé milostivo!“

Tak dožeta prosi ribič klečé
 Star ribič, ubožen in strt,
 Solzé mu curljajo, on vije roké,
 In bled je na licu ko smrt,
 In čutnica trese po njem se vsaka:
 Besede vsmiljene ribič zdaj čaka.

„„Ha, puntar! — tak počí zdaj 'z ladije glas,
 Tak dože nad njim zarohni. —
 Kar diha okoli, spreleti mraz,
 Clo v ribčevih udih zastala je kri. —
 „Že spet me nadlegaš, predrzna golazen?
 Pri levu krilatem! Zaslužil si kaznen!“

In plašno strmí še vsak pogled,
 Sam ribič se precej zavé,
 Ter dožetu reče, ki mrzlo ko led
 Mu bije v prsih nemilo srcé:
 „Pravica na trgu, pravica v palači,
 Posluh gospodu, pa zanj, ki berači.,,

„Pod svetim Markom — sam Bog to ve! —
 Ni boljšega najti sinú,
 Pošteno v lagunah ribaril je,
 Po morji se trudil je brez mirú,
 Kar nama v vodi je mreža lovila,
 V ljubezni sva srčni med sabo delila.“

„Le vaši vohuni zagnali so hrum,
 Mlad ribič da snuje podir,
 Ter zoper državo, legal je njih sum,
 Da hujska tovar'še v punt in prepir;
 In prej ko se revež zavem, pri tej priči,
 Popadejo sina mi urni bériči.“

„Nemara pa v noči kdaj slišali
 Prepevati koga ste že,
 In tužnega pevca občutili
 Ste žalostne pesmice;
 Tedaj star ribič veslá po lagumi,
 Tam toži krivico samotni luni.“

Že strašna obsodba starcu preti,
 Že v grlu je dožetu glas;
 A zvitohinavsko se ta potaji,
 In temno nabrani spet zlika obraz:
 „,,Sem slišal, da moško znaš sukati veslo,
 Glej, skažem ti milost, ki meni je geslo.““

„„„Regato obhaje Venecia ta dan,
 In trdno v krmilo vpert,
 Bo skušal brodnik izurjeno dlan:
 Tu ribič, če tudi zaslužil si smrt,
 Tu sina otmèš, ko z lad'jico čilo
 Dosežeš v regati *prvo darilo*““

„„„Tu skaži, naj vidim, kak ljubiš ga,
 Al' prave ljubezni si vroč;
 A vendar, to pomni, pogoj je le - tá:
 Če mine v skusu te sreča in moč,
 Če drzna roka nič ne opravi,
 Me čuješ? Tedaj pa te rabelj zadavi.““

Ko regnila zdaj bi smodnišnica,
 Med ljudstvom se zbaše hrohot,
 Slabotnemu starcu zasmeh veljá,
 Psovalni obrazi režé mu naprot;
 Zdaj Bucentavr ponosno odrine,
 Tud' ribič nesrečni naenkrat izgine.

Pa kar naenkrat potihne hrum,
 Ki stresal dozdam jè breg;
 Ko v suženjski molk začaran je šum,
 In gromen ustavljen je vek.
 Slovesno, glej, zopet se vse zavede,
 Vse tjakaj pod most obrača poglede.

Glej, tam pod Rialtom v čolnih stoji
Že gondolirjev deset.

Po zlavnem skusu njih vsak hrepení,
Beneških mornarjev ponós so in cvet.
Junaška je rama, bogóv je oblika;
V sijajni se skupek Venecia zamika.

Pač krasen duhá je žlahtni plod,
Ker bistri um, srcé veseli,
Z bržestvom se žlahta človeški rod,
Na zemlji poganja nebeških kali,
In zdir duhogubnih nagibov in strasti
Brzdajo v prsih visoke oblasti.

Tud' moški krasoti častilen gre gled,
Ker 'z vikših rojena je:
Grmitelja zbaji celó Ganimed,
V Olimp celó Heroslav sme.
Takó o krasoti se vse zanimiva,
Okó nad junaki v preslasti počiva.

Čuj, zdaj z arsenala s topom zgrmé,
Ker skusu znamenje je strel;
Zdaj veslo udari, se pene kadé,
Že družega drug prehiteti bi htel;
Tvorljiva se dlan dol v veslo upira,
Junaška rama mogočno navira.

Pa kdo za njimi s čolnom tišči
 Tak slabih udov in sivolas?
 Za Boga! Al' prav mi vid' jo oči?
 Ni rib' ča to stari obraz?
 Aj starec, iz srca pozdravljen mi bodi!
 Bojim pa, bojim se, da padeš nezgodi.

Kter' demon srdit' se nad tabo jezí?
 Pogube je tvoje tako želján?
 Ne gre za pravico, tu gre za moči;
 Zbledeti ti je, če odreče ti dlan!
 Dej, reši duhá si mamilnega vpliva,
 Brez dvombe te bog' nja slepi goljufiva.

Glej, ščinženo ledje ovija ti pas,
 Glej, vitke roké ti medlé,
 Bridkosti pa revo ovaje obraz,
 Teló že v dve gubi ti gre.
 Kakó korenjakom le tekmeč češ biti?
 Odtegni za časa se. Hiti, oj, hiti!

Zdaj vse psiče, porog je in smeh.
 Zdaj tukaj: „Hoj, starec, Bogú se ti smil'!
 Kedó te poslál je za slamo po peh?
 Saj danes ni prvi april?“
 Zdaj tamkaj: „Piera ti pusti, ino verjemi!
 Še v fraku bo sedel med tremi.“

„Svet' Mark! Kak junaški se zdaj je zagnal!
 Ko tica po zraku letí
 Ej, lan' c je njegov! Le škoda je prav,
 Da še po sardelah mu prsnik diší!“
 Tak' padajo nanj, ko gosti sip toče,
 In smeha ni konca, vse se hrohoče.

To rib' ča pač zbode globoko v srcé,
 Obraz mu osramljen rdi;
 A vendar ne jenja, krepkejše se vprè,
 Še niže potegne klobuk na oči:
 Užaljen podí z gondolirji v stavo,
 Veslaja ne gleda ni v levo ni v pravo.

„Nu lejte!“ — tak šala povzame se opet —
 „Te stare polenovke!“
 Primaruha! Ni kaka smet!
 Verige že zdaj vreden je.
 Le pazite! Starec se še podoži,
 Jermene nam bode še rezal po koži.“

Ko kedar v grmenje strel poka na strel,
 Po gorah doní pa bobní,
 Tak' vsaki pušici hrohot je odmev,
 In rib'ču se milo stori;
 Napel v otetbo sinú je vse žile,
 Po polnem moči so ga zdaj zapustile.

Glej, leno po prečjem tam veslo leži,
 Zastala v rokah je moč,
 Obupen dol' v vodo ribič strmi —
 Ah, v glavi njegovi je noč;
 Zbežale otimanja mile so nade,
 Trinog beneški še žitje vkrade!

Ah, ribič nesrečni, jaz vidim sinú,
 Ki tam v verigah ječí,
 Oj ribič, oj ribič, jaz vidim sinú,
 Ki muke neznanske trpí;
 Glej, solnce poletno na glavo pripeka,
 Glej, z bičem čuvaj zdaj nadenj priteka.

In vroča mu solza 'z oči izletí,
 Na velo mu lice kanila je,
 V nebesa visoka se k višku kadí,
 Kjer še pravica je.
 O daljnem očetu ga zibljejo sanje,
 V nesrečnih mu prsih šumí maščevanje.

„Gotovo je Piero pustaril sinoč“ —
 Šaljivec se drug ogласí —
 „In kapljico božjo je srkal na moč,
 Da tak v laséh ga boli.
 Teževa ko svinec mu glava opita,
 Kaj stavite pa? Še dvigne kopita.“...

Aj ribič nesrečni, izgubljena je!
 Ti trmo boš plačal dragó!
 Pa kaj? Kaj udi ti opet oživé?
 Sem ravno se jokal nad mrtvo rokó.
 Zagrabil je starec puščeno veslo,
 Dobiti al' vmreti je ribiču geslo.

„Al' nisem dejal“ — še drug zakriči —
 „Da ima vam vruga v kosteh?
 Pogledjte, na nos še prekucnil se ni,
 Star' maček še služil bo v smeh.
 Kako za veslarji srčno grebe!
 Nu, stara kopriva še ne pozebe.“

In ribič nabral je še zadnje moči,
 Čeravno vès trese se;
 Po sinu, po lancu on ne hrepeni,
 Saj ve, da umreti mu je,
 In srčno podí za veslarji v stavo,
 Veslaja ne gleda ni v levo ni v pravo.

Na Bucentavru zastava zleti,
 Gotovo kdo prvi je bil;
 A koga, recite, ta skus počasti?
 Gondolirjev kedó je stavo dobil?
 Saj krepka je rama, bogov je oblika,
 Saj v s'jajni se skupek Venecia zamika.

Čakaje vès ljud neštevilni molči:
 Kedó, pač kedó je ta slavni junak?
 Nek' starec na lad' jo hiti,
 Bridkosti in smrti je znak.
 Moj Bog! To je Piero, stari naš znanec,
 Proganjani ribič, zasmehovanec!

Očetovska zvezda, pozdravljam te,
 Ljubezni cenjeni knez!
 Svetinja! O dej, naj poljubim te,
 Sijaj mi milo iz tvojih očes;
 Daj pevcu, blagoslova daj céno!
 A težko že dihaš, se trese koleno.

„Dovršil si jo, prijatelj moj! —
 Hinavski ga dože ogovori
 Sinú si otel, in lanec je tvoj'
 Al' več ti srcé še želi?“ —
 To 'zrekši, obvesi mu lanec krog vrata,
 Čarobno se sveti verižica zlata.

„„„Vaš lanec me peče ko bridko gorjé,
 Ko kača peklenska teží;
 Lês glejte! — Zabrusim ga dol' v morjé,
 A šala vas ta naj skrbí.
 Kesali se bote, to pravim vam tudi!“““...
 To ribič izreče, in — mrtev se zgrudi.

In grozno mrmranje zdaj se zglaši,
 Naklonjen je ribiču zbor,
 Vse gromno zavpije, vse se solzí;
 „Evviva Piero, el pescador!“
 In dože zbeži, in ko mrak že nastaja,
 Ker punta pošast po Benetkah razgraja.

Grof Ugolino. *)

Iz Dante-jevega „Pekla“.

E se non piangi, di che pianger suoli?
 Dante.

Od grozne hrane 1) vzdigne krvno zobje

Zločin, 2) ob las otrši je prej glave,

Ki zadej bila uže razbitja rop je;

Ter jame: — Ti želiš tu ponavlja

Bridkostij ljutih, ki mi hudo breme

Mislečemu so le, uže brez objave?

Pa če izpoved moja bit' hče seme,

Ki ima tega spodej 3) sramotiti,

Naj bo! Besed in solz mi skusi pleme.

*) Ta odlomek nij pesniška izumba, ker se opira na historičen dogodek; (glej Villani Fst. Fior.) a popis sega tako naravnoč v neizmerne globočine srca, kakor more segniti menda le Dante, ta Titan in

Kedo si, kak si tu, ne vem odkriti;

Da pa utegneš biti Florentin,

Po tvojej govorici smem soditi.

Poslušaj me! Bil grof sem Ugolin,

I ta pod mano je nadškof Rožer

Zakaj ga grudim, koj boš slišal, sin!

Da pal sem vsled njegovih zlih namer,

Izdan da v zapor šel sem v večne strane,

To pomniš pač gotovo brez over;

A to brez dvomb so ti reči neznane:

Kak strašno sem umrl! 4) Zato izvedi,

Kak grozovinske mi je vsekkel rane —..

nedosegljivi mojster vseh časov. Grof Ugolino se deklamuje gostokrat po it. glediščih in ob drugih shodih, tudi dramatiziral ga je Nemec Gerstenberg. Popisuje se v tem odlomku, kako strašno je umrl grof se sinoma in unučki vred od lako'e v „torre della fame“ v Pizi. „Di questa crudeltà — tako pravi nadalje Villani — furono i l isani per lo universo mondo, ove si seppe, fortemente ripresi e biasimati, non tanto per lo conte che per li suoi difetti era per avventura degno di si fatta morte, ma per gli figliuoli e nipoti, ch'erano piccoli garzoni ed innocenti.

1) Rožerova čepina, katero je glodal grof Ugolino — 2) Ugolino — 3) Rožer — 4) Nikdo nij videl. Villani: Fecion chiavare la porta della torre in sulla piazza degli Anziani, e le chiavi feciono gittare in Arno, e vietavono a detti prigioui ogni vivanda. --

Zavem se, ko izbudil sem se ob sviti,
 Otrôk v zaporu, ki v ihti so se vili,
 I dremne čul sem kruha je prositi.

Pač si brez duše, če se ti ne usmili,
 Ko veš, kaj mi je uže zdaj srce slutilo.
 O čem se jočeš, če te jok ne usili?

Zdramil' so se, in blizu ob uri je bilo,
 Ko so jutrikovali prejšnje dni;
 A v sledi sanj še vsako je dvomilo.

I ko so jeli vrata dolj' zabijati,
 O tem zasluhu deci koj v obraz,
 Pa kar brez giba — plahi vprem oči:

Tak zdrevenim, da javku vmrje glas!
 Solzé se ôni, Anselmuccio moj zavpije:
 „Kaj imaš oče, da tak viriš v nas?“

Molčim, oko mi sraž'ce ne prolje,
 I premolčim ves dan i nočne stide,
 Dokler spet drugo solnce ne zasiže;

A komaj prvi pičli žarek vnide
 V temnico žalostno, okó mi uzrè
 Tam v njih obrazih moje lastne vide. 5)

V obé zdaj roki zasadim zobé;
 Al' v sumu, da mi glad tak sili v jelo,
 Otrôk koj četverica dvigne se,

5) Moje podobo —

Ter mi rekó: „Čuj, menj nas bo bolelo,
Ak z nami si vtoliš pohote grla:

Ti dal si polt, ti sleci svoje delo!“

Vmirim se, da b'je bol še več ne trla.

Dva dni besede nij nikdo izustil

Oj grozna zemlja, kaj se nijsi odprla?

Ko dan četrti se je v nižo spustil,

Pred noge se mi Gaddo stegnen zgrudi

Rekoč: „Moj oče, kaj si me zapustil?“

Tu vmrè. I kakor se mi zir tvoj čudi,

Posamez pasti videl sem še tri

Med petim dnem i šestim. Če mi tudi

Odreče vid, vsa moč me ne pusti,

Ter šlatam, kličem še dva dni mrličè;

Pa koliko nij bridkost, to post stori“ 6)

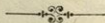
To zrekši, oči pošastno vzkriž premiče,

Čepino zgrabi, vbode v njo zobé,

Ki rili so ko pasji v kost te piče.

6) Dolgi post me je ukončal. S temi besedami sklepa Ugolino pregrozno poročilo, ki je poroča v pekel prišedšima potovalcema a prav za prav Danteju, ki hodi z Virgilijem po svojem izumljenem peklu.

NB. Kar se tiče Rožera, dokazal je nek razlagalec, da nij bil on kriv Ugolinove strašne smrti, ampak Guido da Montefeltre. Tako Carlo Troya di Napoli, za njim Paolo Costa in Brunone Bianchi. Pis.

Odlomki.

V. č. g. Š. Gregorčiču, diki slovenskih pesnikov itd.
v spomin posvečuje je pisatelj.

I.

Libuška roža. *)

Trobentice so z zvončki se glasile
 In druge cvetke po zelenej trati,
 Z metulji so se ptice spet zbudile,
 Ker jelo solnce milše je sijati.
 Zdaj gorski duh, vodeč prijazne Vile,
 V levici venec, v desni protec zlati,
 Kot zal mladenič, vtopljen v tihe sanje,
 Prišeta med spomladnje svetkovanje.

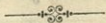
Ko slavo daje slehrnej cvetici,
 Ker zgodaj je pustila zemlje ječo,
 Zagleda tam v zelenej ogradici
 Kaj čudno rož'co, ravno se rodečo.
 Veselje zaigra mu zdaj po lici,
 Ko vidi jo iz popka se silečo;
 S prihododnosti dotične jasno vedo
 Pozdravi gorski duh jo s to besedo:

*) Odlomek iz obširne alegorije.

„Med trnjem ne, dol' v mestu čvrsto rasi,
 Oj roža ljubljena, ponos spomladi!
 Odločeni so tebi slavni časi,
 A presadí naj skrb te v sladkej nadi.
 Nadleg'vati — najviši to so glasi —
 Morilnih sap te nemajo napadi;
 Presajena lepó se boš razvila,
 Okó, srcé in um boš veselila.“ —

Omolkne. — Ko pojoč jo Vil oklene
 Deviški trop in dečki ž njim veseli,
 Pogleda rož'ca s hišice zelene
 Zvedavo kakor dete iz zibeli,
 Takoj nad njo se čudež razodene,
 In gibati nje listki so se jeli;
 Ker sladko zadiši po njej okolje,
 Čuj, slavo jej zapoje gozd in polje.

In precej zapustí drvár ogrado,
 Svoj dom mi zapusti poljan in njivo,
 Pastir ostavi zdajci krotko stado,
 Da zró od blizu rožo ljubeznjivo.
 Lej, zbere staro se le - tam in mlado,
 Vse vence dviga, vse le - tam je živo,
 Tud' gorski duh od rože se ne zmakne,
 Ter s čaroprotcem se je brž dotakne...

(*) Odlomek iz obširne alegorije.

II.

Nebeški sprovod. *)

Še zamaknen vrli je vladika 1)
 Še v razgibu sveti duh mu snuje,
 Lej, kar spečemu nebó otvori
 Čuden svit, po čegar morji plove
 Zdaj krílatcev tropa tisočera.
 In svitlóst je svitla, in svitlost je
 Mila ko o ščipu rajska luna
 Po tihotnih dolih, pustih gorah.
 Zdajci

„*Regis prodeunt vexilla*“

Daljno, čuj, vladika petje sliši.
 Glasne harpe pa brenčé za petjem.
 In potem, o čudo, ko demantne,
 V prostorinah zvezdnih presijajne,
 Nad osuplim *Karolom* v neskončji,
 Rimskej cesti slične, kakor blisek
 Vstanové se ulice na višku,
 Dolge dolge, na vsemir prostrane.
 Na robovih, lej, stojé slopovi
 Iz rubinov in iz hijacintov
 Pa iz družih kamenov bliščečih;

*) Iz 3. speva pisateljeve „*Alojzijade*“. 1) Sv. *Karol Bor.* v sanjah, v katerih vidi čuda sv. Alojzija.

Lej, od slopa v slop zelene kite
 Nanizane strašnimi pojasi.
 Serafimi v svojem navdušenji
 Tja hité trosé prenežnih cvetec,
 Rož mogočen, diven vonj širečih
 Krog in krog. Ko zdajci se začuje
 Zopet: „*Regis prodeunt vexilla*“
 V dolgih vrstah še svetnik zapazi
 Te besede pevajoče trume,
 Iz katere vsak drži v naročji
 Prapor ali mlaj, urešen z venci.
 Ktero bi okó preštelo trume
 Stopajoče v tej slovesnej dregi?
 Ko zatrobijo na štiri vetre,
 Silni sprovod vstavi se, utihne.
 V tem potegne ko od daljnih zvezd,
 Lej, neskončen vlak devojk in dečkov.

 Spet zasliši glas se iz daljave:
 „Alojizija svetost častite,
 Zvezde, ki po tirih teh šumite!“
 Glasi angeljev omolknejo.
 Spet premakne sprovod se na mostu
 Tja naprej pod nesenimi venci.
 Kaka radost sije iz obličij
 Mlajenoscem in banderonoscem!
 Kaka zora jim nedolžja prede

Po sneženej, belojasnej polti
 Tja hodečim po demantnem mostu!
 O kako je vse to večno - milo!
 Večnosrečno tam v nadzemskem krogu!
 Toda čuj! kak tok zadevlje sluhe?
 Godbe divne te so harmonije,
 Po zamaknenih zapete zvezdah
 Iz neskončja vedno bliže. Zvoki
 Veličastni, krasni so in sveti.
 Vse omolkne. — Zdaj oblak pripluje
 Po ozvezdnem tiru ko danica
 Migljajoča gor' v neznamskem siji;
 Plove sredi angeljev, v molitve
 Vtopljenih in v nedohodno resnost,
 In trakjé, ko bliski, njega žarkov
 V izhod, zahod, sever ino v jug
 Tja tekó. Vse zgruzi na kolena
 V krogu hipno se, ha, vse zapoje
 Gromno in na veke sveto pesem,
 Pesem :

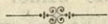
„*Pange lingua gloriosi!*“

Harmonije povzemó spet godbo
 In zvonovi zadoné, oh, rajskomilo.

O kakó pri srci je vladiki
 O nebeškej pesmi. Lej, v strmenji,
 Ko bi trenol, kleknejo kolena.
 V roke *Karol* skrije si obličje;

„Slava, Tebi na višavah, mir,
Mir ljudem na zemlji dobre volje!“

Ko svetnik, vès vznesen in osupel,
V vis pogleda, goste megle vidi
Pred seboj, in sliši daljne grome;
In iz megel čuje glas mogočen
In slovesen kakor glas Sibilin.

III.

Herodežev bor sè Škarjotom v peklu*)

Tiščita se trdnó v sovražnem krili,
In že odmeva krog od nju renčanja,
Da groze kri zastaja v plahej žili.

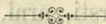
In njiju hrust je slišati ko blanja
Za blanjó v poku, in lasjé in bradi
Frlé po zraku tja od nju pihanja.

Zdaj grizeta ko psa po dolzem stradi,
In zdaj sta se v zgrabu oklenila.

Ko htela bi se zmleti pri tej vadi —
Prašé pod njima zabobní gomila,
In čuti vriske je peklenske čete,
In grozne glase zapojó trobila.

*) Odlomek iz pis. dela: „Besneči Herodež.“

Kako se škode vesele proklete!
 Objemu se Herod izviti trudi;
 A kakor v njem slabé moči napete,
 Začnó mu pokati nesrečni udi.
 In k višku zdaj pošilja tužne glase,
 Al' zvišnjavele tam si ustne grudi.
 Okó in uho, lej, Škarjot zdaj pase,
 In ko nesrečnega še bolj pritiska,
 Je videti, da truplo v trup'o rase.
 Smejó krdela se sedaj bolj nizka
 In toraj bliža, ko Herod medleva
 In strašne, zadnje javke gor iztiska.

IV.

Gospod Silava. *)

Silni Tabor zre v okolje
 Gleda dol na mirno polje.
 Gor na Tabru so junaki,
 Vsi slovenski korenjaki,
 In graščak, gospod Silava,
 Ta izkušena je glava:
 Silen meč na strani nosi,
 Malo pije, zmerno kosi;

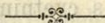
*) Odlomek iz pis. junaške pesmi: „Vit s Tabra“.

Kdaj zapleše - toda s Turki
 Na krvavem polji v surki.
 Gjavr je hudi, tepe Turke,
 In pretaka turške curke.
 Marsikomu z ostro klinjo
 Polumes'c je vžgal v čepino,
 Da k proroku gor je šinil,
 Na zajutrek je odrinil.

Lej, Silava je junake
 Zbral, slovenske korenjake.
 Kak lepi so, zveš, le - ti,
 Ako v mleko vliješ kri;
 Kak so čvrsti, urni, čili
 Ino krepki v mladej žili,
 V zgodnji gozd poglej zeleni,
 Kodar skačejo jeleni.

Še na gumno ni Silava
 Vodil jih, kder mlat je prava,
 Kder se hudi Turek klati.
 Jokala ni turška mati
 Zbok teh taborskih junakov,
 Teh sokolov, korenjakov;
 Še ni turška krasotica
 Tužna brisala si lica.
 A medú ni več pokusil,
 Če je k Tabru priti skusil

Mušni medved godrnjavi,
 Tud' ne lačni volk v dobravi
 Srne snel ni več nobene,
 Če je prišel blizu stene;
 A najsilniši je *Vit*,
 Hrabro suče meč in ščit.

V.

Nekoliko kosov iz pis. tragedije :

„**Knez Aleksej in Izabela**“

„*Zbor carju*“ (2. akt), ko je kneza pomilostil in mu premoženje povrnil.

„Viharno je viselo vreme črno,
 Izrekel milost je, in zdaj vedrí.
 Glej, šinila, ki nosi misli moje,
 Je k višku repetnica mi duhá;
 V jasnoti solnčni, v zmir enakem zračji,
 Po orlovo mi plava nad oblaki.
 Kedo potegniti občutkom more
 Mejilno črto, vkazati povodnji
 Hrumeči s' skalodvorov gostostebrih
 V raván branečo strugo? 'Z' uren, jo

Točečih, spuščena se roga sili.
 Na solnei, glej, velikodušja, vznesen
 Po vedrih krogih mi se suče duh,
 In praznično pri srci mi je tak,
 Ko kdar z rožnatim čelom, lepo lasa
 Na nebu prísmehlja se zlata zora,
 In jutro, glej, zelenopernato,
 Nedolžnih lic in s cvetnim vencem
 Hiti po lokah in po rosnih gajih.
 Duhá prešinja mi nebeška radost,
 Ko kedar plamna gor' kolesa večna
 Se zavrté, in še ponižne sence
 Z molčečih hribov lezejo v doline.
 Z neskončjem žlahta se velikodušnost,
 Na zemlji kratke pa in ozke so
 Živenja ulice, kjer ob dobiček
 Sebičnost brusi ost nemirnih želj.
 Mrlihajo le blede zvezde, sever
 Vihari le, kjer vlada zlati bog,
 Ker le za škodo in dobiček je
 Srcé odprto, roki se mudi.
 Kakor hijena nikdar sita v pušči,
 Zmir lačni jastrob le na rop preži,
 In na sopotnem žeknu goljufivem
 Bojé se vedno, črna skrb sedi.
 Naravnost, brez bojazni stopa tja
 Dobrota po živjenja širšem tiru,

Po temnih klancih, po krivinah lazi
Pa nikdar varno, nikdar sito zlo.

Ha! kak doni ti slava v sjajnih činih!
Veličanja budi odmev samotne
Bregove ledne. Ta - in onkraj, glej,
Urala velečlovek sluješ širno.

In tamkaj, kjer klasé sarmaška žita,
In kjer na Kavkazu belé snegovi,
In tam, kraj Volge, kraj Meotide,
V žaru razvnetih pesmah češčen bivaš.
Slaveči venci zelenijo ti
Na pontskih bregih, kodar srečna mesta
Cvetó. Glej, polumesec ti blede,
In v Traciji se trese trinog ti.
Krog Apeninov in krog sivih Alp,
Bliskaje se, tvoj zvezdni slov hiti.
In kjer Oront, in kjer se Nil vali,
Ime presvitlo, slava ti živi“

Drug zbor iz 3. akta.

„Hitronogi bog' nje sin ljuti.
Glej, ko srna spred leva vse beži,
Shrumel ko vihar je na Bitine,
Kakor blisek zdaj šine,

Nespravljivo mu srce kipi.
 Kak mi kosí Trojanske sine,
 Kak nevsmilno toči mlado kri!
 Kakor bilke na travniku padajo,
 In nič več ne vstanejo.
 Kdor ga sreča, povratka ne znade;
 Clo junak slaviti, clo Hektor pade.

Javk pretresa grad domači,
 Vek odbiva bel' obok;
 Tužno, tužno je v palači,
 Marmelj moči solzni tok.
 Kak do njega, ki mu zima
 Srda v prsih tak ledi?
 Ah, mrliča tujec ima,
 Ž njim pogajati se ni
 Vendar jok ga sivčkov gane,
 Solza zmore mu srcé,
 Ter štovaje sklele rane
 Spolni ljutež mu željé.
 Blagi v šir hité mu slovi,
 Bog in ljud ga počasté,
 Ino Mart celó surovi
 Čuti ganjeno srce.“

Zbor (I akt, 11. prizor, potem ko je Aleksej odšel na morski breg, da reši vsled brodoloma na deski plavajočo žensko).

„Šel je. Oblast ga viša silno tira,
 Človečnosti je sjajin to poklon;
 Ne bi verjèl, da v prsih mu ne hira,
 Pa skazal je, in lep je ta nagon.
 Visoko v čast dejanje to mu štejem,
 Igrá v sečutji moško mi srcé,
 'Z lehkoto, da zabrel je, zdaj umejem,
 Saj blagih čutov v srci shranil je.
 Kak mogel sem prezreti take mige?
 Prečuti grom ljutečih bolečin?
 Život, zdaj vem, bi dal, da zbriše s knjige
 Izvršenih krivic nedrag spomin.
 Prepira vžgal je smelež plamenico.
 Ki zlobi le posaja grešni svit,
 V drevó peklensko vzrasti dal je klico,
 Podrl pokoršine je sveti zid.
 Črtim ko črni pekel to! in strogo,
 Iz dna srcá jaz grajem krivde te;
 'Tud' ni mi drago, da hitečo nogo
 Po nepravici v beg obrnil je.
 Pa človek sem, človeka obžalujem,
 Ki hudi se je strasti grešno vdal,
 Res pozno se kesá; a sočustvujem,

Ker padel 'z žitja jásnih je višav.
 Ha! Kak svetá se slava v nič prevrača!
 Prereven kneški plašč se mu je zdel,
 In zdaj po širnem svetu ni berača.
 Ki ga zavidati bi on ne smel."

Ljudmila in Privina.

Junaska pesna.

LJUDMILA IN PRIVINA

ali

pokristjanjenje koroških

Slovencev

„Bistra mi Sava

Čudno dobni.

Tužna se Drava

V meglah kadi.“

„Kaj pa ti zale

Solncece hi

Tak zalostno

Del na ljudi?“

„Spomlad ti sije

Cvetka cvete,

Cvete in dije

Mir veselje.“

78
Ker padel ta čista (sreča) je viden
Haj! Kaj srečo se stavi v nič preračal!
Precejen kakež! plač se mu je zdel,
In njej po kramu sveta je barva.
Ki ga razbija in odlepi sredi

LJUDMILA IN PRIVINA

ali

posvetenje koroških

Slovenec

Ljudmila in Privina.

Junaška pesem.

V spomin preč - gospodu

Bogdanu Trnovcu

c. kr. sodniku v Sežani, izvrstnemu pisatelju itd.
posvetil pis.

„Bistra mi Sava
Čudno bobni,
Tužna se Drava
V meglah kadí.“

„Kaj pa ti zalo
Solnčece bi
Tak žalovalo
Dol' na ljudi?“

„Spomlad ti sije,
Cvetka cvetè,
Cvete in dije
Mir veselje.“—

„Nisem veselo,
Tudi ne bom,
Ljudstvo je smelo,
Strah je pa lom.“

Spomlad za svata,
Cvetka cvetè;
Brat pa na brata
Nosi gorjé.“

Prvi spev.

Valjhun.

Čujte, ki ste moji, to vam pravim;
Ali poslušajte, če ste verni.

V Korotanu vlada tam Valjhun,
Ketimarov sin in že kristjan.
Križ časté jih, ki jim vojvoduje
Mnogo; molijo Bogá ljubezni,
Srečnih ljudstev učenika,
Pa Devico, mater Božjo v jasnih
Vežah. Pravi so jim svečeniki
In tud' obredi. Mnogo bratov
Dol ob šumnej Dravi in Savi

Niso stare vere opustili,
 Vpor še snujejo in punt krvavi
 Zoper novarije Valjhunove.
 Kri proliti so pripravljene
 Za očetov ranjkih staro vero,
 Zaničujejo sovražni križ
 In vojvóde jarem. Lej, vsrdi se
 Zdaj Valjhun, ta sklène ljuto vojno
 Pa užugati upornike,
 Ino ne miruje, temveč zbere
 Cvet Slovenov in junakov nemških,
 Ki za križ se biti koprne. —
 Aj oblaci gosti v črnem vlaku
 Gor' na širnem, vedrem nebu. Lejte!
 Zrak soparen; ptica na drevesu
 Skriva se med perje. Jelen v gôri
 Gre v zavetje, in poskočna srna
 Hajd' v grmovje varno. Pa Valjhun,
 Ki v prostranih dvorih ponabral je
 Cvet Slovenov in junakov nemških,
 Ki za križ se biti koprné,
 Čuj, kaj sklenil je: „Ti krst pomozi!

Bratom slepim tam ob šumnej Dravi,
 Slepim bratom tam ob šumnej Savi,
 Ki Traglava in Peruna še časté
 Pómoč ino blaga jim sè silo;

A lažnjivka Živa, žrtvenici
 S hudim Drohom, vodje ino žrci
 Vgonobljeni naj bodo, in še predno
 Stokrat solnce do zahoda pride,
 Križ v njih gajih stoj, ne kleti hram.
 Parec Tasil je poslal pomoč:
 Trdne, belovlase korenjake.“

In nastane šum orožja po dvoréh,
 Po Aguntu je rožljanje mečev,
 Blisketanje čudno dolzih sulic,
 Ino glasen krik 'z junaških grl,
 Da razlega dol' se po dobravah.
 Nikdar taka brata nista bila
 Si Sloven in Nemec kakor zdaj,
 Ha!... Objemanje obeh! O, čudo!
 Pritiskávanja na srca in poljubi
 V cvetna lica, pa sred' polnih kup,
 Čuj zdravice onim, ki veljajo,
 Kar nerazumljive! Čudo, čudo!
 Nesebično, ka - li, dal pomoč je
 Dobri Nemec? Bog pomози, res je?
 Gre verjeti njim, darí nosečim?

Vriski, čuj, rastó in bojno vpitje.

Proč od šuma, glej, sprehaja
 Dol' pod gradom se *Ljudmila*,

Valjhunova krasna hči.
Tiho stopa po samoti cvetnej.
Aj, Ljudmila! Aj, Ljudmila!
Vitka je ko jela v gôri,
Nje obrazek rože so in limbar
V mirnej zori jutrnjej.
Kaj mi vzdíše? Kaj žaluje?
Kak se srečna vklanja jej travička!
Srečno solnce sije jej na kodre,
V sreči potok jej šumljá!
Srečno jutro, glej, pozdravlja
Njo in senčni log in vso dolino.
Srečne ptice, žvrgolite,
Vzdihe njene proč nesite!
Aj, Ljudmila! Aj, Ljudmila!
Vitka kakor jela v gori,
Roža ino limbar na obličji
V mirnej zori jutrnjej,
Kaj mi vzdíše? Kaj žaluje?...

Priletela bela golobica,
Priletela, se na vejo vsedla:
„Plakaj z mano, devojčica!
Vzeli so mi družeta“.

„,,Kaj bom jaz s tebo plakala?
Tebi družeta so vzeli,
Meni ljubega ne dali;

Niso dali, pa ne ve za mé.
 Ali jaz sem mlada inoverka:
 On Triglava moli,
 Jaz sem krščena!“““

„Aj, ti srečna! Ti presrečna!
 On te ljubi, kakor njega ti.
 Ná, *Privina* je, junak slovenski,
 Pa je krščen kakor ti.
 Kaj iskala lepšega junaka
 Bi slovenska deklica?
 Ni ob Dravi, ni ob Savi
 Tacega junaka ni.““

Proč od nje zleti mi golobica,
 In zamakne se Ljudmila;
 A nad njo zakroče gavran črni,
 Črni, hudi, ki nesrečo nosi.

V gradu da donijo bojne pesmi.

Drugi spev.

Drohova prisega v nočnem lesu.

Tak poteka v hrupu dan za dnevom,
 Feden ide mimo tedna; gledi,

Zmerom raste množica junakov.
 Še pomoči nádeja Valjhun se,
 Predno trešči v gnjezdo inovercev,
 Sli dohajajo, in sada čujte!

Dol' ob Dravi in ob Savi moštvo
 Zbira se po črnih lesih v noči,
 Ko zasije tihi mesec; skrite
 Tam bogove kliče, jim žrtvuje,
 Ter s togobo se unemlje v boj.
 Aj, kak polno je ozračje nočno
 Lunine svečave! Tud' orožje
 Jasno teh razhudenih krdel
 Polno bistra svita biva v njej,
 Polni tud' so lesi brhkkih mož,
 Po lisičje prot' Aguntu ti - le zro,
 Pa šumé, in skrite jastrobe
 Plašijo in druge ptice v gozdu.
 „V grlo ti Morana, kruti vrag!
 Predno sekel nam logove bodeš,
 Sramotil nam bodeš srečne boge.“
 Volk prileten dere v les, še čvrst,
 Pa z očima tam požira vrage,
 Do katerih še ne more. Črno
 Krutost sope, ter pretaka sline.
Droh takó, nadsvečenik, priide,
 Pa užiglje srca jim sè žarnim okom.

Da - si si volas, redi junaštvo
 V moškem mozgu, ino srd njegov,
 Ta mu v prsah je ko črn vihar
 Na razritem morji:

„Bratje in junaci hrabri!.. Dnevi
 Stare svobode so šteti nam. Sovrag,
 Krvni vrag, ptujinec (Ha, Perun,
 Strel pušice nanj izsuj v pogubo!)
 Po deželi širnej grozno krutost
 Že sejati je začel. Da, ptujo vero
 Ino sužnost nam vsiljuje. Bratje!
 Solnce neodvislosti mrači se.
 Srd in maščevanje! Črt na vraga!
 Dal nam v dvoizbor je hlapčevanje,
 Zgubo naših bogov ali smrt.
 Čujte, kak orožje nejevoljo
 In nestrpnost že rožljá ob lad' ji
 V nemej noči! Ha, bogovi že
 Opasujejo se v srdu nam v pomoč
 Pa v pogin sovragu! Kaj se še
 Oprezujemo? Al' naj čakamo,
 Dol' povodenj da prodere k nam?

Čakamo, da vrag poseče gaje,
 Svete nam sokole splaši klevec
 Iz ograd, posvečenih bogovom?
 Čakamo, da naš ustrahovane

(O pač požri me preje črna zemlja!)
 Bode pop njegov učil pregrešno
 Vsemogočnega Triglava — joj!
 Zasmehovati, in ostale s'jajne
 Boge, katerim gre na zemlji tukaj
 In v višavah čast in pravna vlada? "...

Srečala sta hudsrdna leva
 Tamkaj se v puščavi. Praska eden,
 Zarujove. Drugi praska, čaka;
 Tudi ta neve še prav, koliko
 Ino kaj povsem. A praska vedno,
 Plane li tovariš, da on plane:
 Iz oči se bliska vzajemnost.
 Ha, obema je pobral mladiče
 Zlobnež. Skačeta pa grebeta oba,
 In valita dvome v zgretih prsih.

Droh molči. Mrmranje mož ko kader
 Morje zašumi lahkó; naposled plosk
 In rožljanje tam slovenskih mečev,
 Mlati v dobe hajd, da zaječé,
 In devetkrat jeka se zglesi
 Po lesovji širnem — „Droh in Samo,
 Dodor pa Privina z nami!“

Droh

Ves svoj srd zdaj iz osrčja zlije:
 „Kaj, Privina? Ta zasmehovalec

Večnih bogov? Ha! On krstu služi
 In Ljudmi i, Valjhunovi hčeri.
 Toda Triglav me pozabi, ako
 Njega in hotivke mu ne uničim,
 Triglav ino vsi bogovi, predno
 Mesec obnovi rogá....“

Spet omolkne Droh, srednik bogov
 In ljudi, njim služnih. Zlobno gleda
 Kar po volče v krog in dolu, glej,
 In ogrozen gnjev mu strelja 'z oka
 Kakti ranjenemu turn v hosti,
 Kakor ni se še na zemlji smrtnik
 Zapisegel, on priseči kani.
 Oj, neslišano strašnoto zbira v duhu,
 Kak bi zarotíl se bogom kruto,
 In zavezal jim nepreklicljivo
 Zbog Privine.....

Spregorjé, Privina ti, junak!
 Srečna zdaj Ljudmila, jaoh tebi!
 Aj, prehudo bode plakanje:
 Zoper vajino ljubezen grede,
 Kratki vama so veselja dnevi,
 Kratka vama radost, trije dnevi!
 Kar tvoj oče je privolil, je
 Tri rumena solnca le, a glej,
 Že naklepe kuje strašni pop;

Al' ničesar mi ne slutita,
 Ko po gradu se sprehajata
 Vpričo tihe lune, širnogledne?..

In nastane šum po lesu, kakor
 Kader glasni vetri z mnogim hrupom
 Po vrhéh šumé, in budé živali.
 Črno jarost sope zbrano moštvo
 O Drohovem molku nenavadnem.
 Jarost stiska pa iz grl glasove:
 „Smrt izdajici! Smrt vragu zlu!“

Krik tako vrši; a šum potihne. —

Glej, pod lipo tam pri žrtveniku
 Droh se vstopiv zgrabi znani venec.
 Tega v srdu strga; glej, in cvetke
 Dol' na tla razsuje. Zgrabi protec,
 S kim drugoč je mahal v blagoslovji
 V štir' vetrove, zgrabi protec krasni,
 Glej, obredni, pa ga strè v komade
 Drobne; še molčé, glej, v živi plamen
 Vlije olja ino vina, pa na to
 Zarujove z rujovenjem, čujte,
 Oroslana po gorovji nočnem.
 Stebri zazibljó se, ko potres je v zemlji.
 Stresne mozeg se v kostéh junaških
 Zbranih móž o kriku.

Rjove Droh:

„Aj, bogovi, ki v veseljstvu krepko
Vladate, to čujte. Čujte hlapca!

Ha, kako ležita! Ha, kako ležita tu
V kosih sveti protec ino venec!

Tak, oj močni bogi, baš tako —

In zaklinjam se, tu pri oblasti

Večnega Triglava! — da v komade
Stržem in Privino in hotivko.

Črt odmakne naj me v večne tmine,

Vsi Perunovi naj gromi me zglušé;

Svečeniški prot postani gad

V mojih rokah! Nikdar žita ino

Zelišč; tud'ne bela cveta, nikdar

Ne daruj vam, bogi desna moja.

Kakor venec ta in prot naj bodem

Razkomaden v prahu, čujte, čujte!

Maščevalni svitli bogi, ako njiju

Ne uništim ino vragov ljutih

In s krvjó prokleta njiju zemlje,

Ki srdita nosi ju, ne napojim!“...

Reče, in po konci mu lasjé idó,

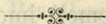
In po konci šinejo lasjé

Vsem možem po lesu nočnem v grozi.

Droh pa zgine v hram, in se zapré

V nedohodnosti junaštva. Glej,

Tiho se razide moštvo v mesečini
 Nasopnivši se do jedra srca
 In poguma in žarú nesprave
 Ino polno velikote, svôga popa.

Tretji spev.

Privina in Ljudmila v ostrogu.

Tak prišlo je v tretje do zahoda solnce,
 Noč prešla na to, in dan napočil.
 Brez oblakov gor' nebó je sinje,
 Tiho je na cvetovitej zemlji.
 Kaj Valjhun mi dans goduje? Zbrani
 Vitezi na konjih v jeklu ino s kopji,
 V vójdovskem okinčji je Valjhun
 Tam na odru, in ko svitle zvezde
 So krog lune, krog Ljudmile so
 V vsem okrasji tam devoyke zale.
 Vseh oči se v viteza vpró, ki jezdi
 V ostrog zdaj, in vse šepeče tiho:
 „Ha, Privina!“...

V jeklu vzlačenem

Nosi brhke ude, glej, in v strani
 Sulico mogočno pa trd ščit

Sè devetimi kožami turov,
 Věrnem lesu vbitih, ino v nožni
 Oster meč, ki poslál k očetom
 Smrtnikov je mnogov, in po kojih
 Lilo vročih solz devojk je mnogo.
 Knez je tolstih zemelj imoviti;
 Štirindvajseto dans pomlad gleda.

Vse je pražnje po ostrogu širnem,
 Ljud se zbral je gledat' skusov vojnih.
 Srečo godujó; vlovili so
 Dokaj žrcev, trume so posekli,
 Sela jim zažgali ino gaje.
 V kosih tam leži veliko bogov
 Onemoglih pa zasmehovanih,
 Ki pomoči niso mogli sebi,
 Niti spoštovalcem svojem v kvaru
 Ljutem, kak ležé osmešeni
 V večih ali manjših kosih tam!
 Aj, kak pusti so ti kraji! V kratkem
 Pa se vdere vsa povodenj grozno
 Dol' na Droha, ki še največ šteje
 Trmoglavih inovercev, a srditih
 Môž, ki so za boge ino svóbedo
 Zarotili vsi se dati kri...
 Tud' nekako je, ko praznovali
 Bi Ljudmile gor' zaroko
 V gradu; saj Privina jej

Bode dan, ko zmaga bo popolna,
 In ukročeni pod jarmom bodo,
 Kar jih vodi Droh, vsi nekristjani...
 Trombe, čuj, in kotli zropotajo,
 In Valjhun zamigne zdaj Privini,
 Pa Privina zove Braniborja,
 Ki junak slovi po vsej deželi.
 Jašeta drug proti drugu, glej,
 Kopji kar naperita, in glej,
 Iznad sedla Branibor omahne
 Po megočnem sunci dol' na tla.
 Tak po vrsti dol raz sedlo spravi
 Nemške in slovenske glasovite
 Viteze Privina, kar jih tukaj,
 Ali s trdobridkim mečem tudi
 Tam prekriža jim kožate ščite.

Glej devojč nasmehljejev pa tudi
 Radosti presrečnega sijanja
 Po Ljudmilinem obličji. Glejte,
 Kak leté cvetlice krog junaka. Čujte!
 Plosk pa tromb in kotlov ropotanje.

Četrty spev.

Boj v lesu in zmaga kristjanov.

Raste tam lovorov drev košati,
Ptice pa v spomladnem hladu čvrstem
Vej njegovih kak' mi skačejo,
Pevajo v veselji srčne pesmi!
Kar mi izza vrhov bližnje gore
Trešči v drev košati, in na tla
Cepne mnogo ptic, ah mnogo, mnogo!...

Kotli ponové in trombe igro.
Krasen venec ravnokar prejema,
Glej, Privina iz prebelih rok
Cenjene Ljudmile — oj stoletje
Kar zamakneno v trenotku jednom! —
Kotlov spet in jarnih tromb oglas,
Bliski radosti pa gromi ploskov...
Aj, pa kaj valí se prah znad cest?
Bliže se in bliže krik primiče,
Um umeje, nagla urnost je:
Kotli jenjajo pa trombe jarne.
Obledé devojke; a junaci
V skok, v orožje moštvo drugo. „Droh,
Nekristjani v nepreštetnih trumah!“

Ne prestraši se Privina, ino
 Ž njim ne drugi: „Ven 'z gradov, v prosto
 Boj nesímo!“ —

Zgrne za Privino,
 Kar jih po Aguntu, se pogumno.

„Zvun gradú, ne pri ognjiščih svetih,
 Ne na lastnem, vpričo milih žensk!“

Ide v boj *Valjhun* za njim krdelo,
 Kar jih je v obližji čakalo;
 Ide *Arnulf* v boj, za njim krdelo;
 Boj bojevat ide Zvitorog,
 Za njim krdelo velehrabro.

Droh dohaja, glej, srditi 'z gozdov,
 Truma gnjete se za njim; dohaja
Samo; truma ž njim, in, glej, dohaja
 Še *Avrelj* tam s pregrozno trumo,
 Ino *Dodor* z drugo trumo s' sabo.
 Ljudstvo se pomika proti ljudstvu,
 Ino srečata se vraga v lesu.

Sulic gozd in mlatov proti gozdu
 Mlatov ino sulic. Vriš prevpija
 Drugi vriš....

Od četirih stran se vsuje vrag
 Na kristjane, in sè štirih stran
 Ti napret' idó. Aj, to bo klanje!

Brat bo smrtil svôga brata v srdu!
 Kde je bratovska ljubezen? Šla je.
 Stud je solnea, proč obrača se;
 Glej, zavija gor' se v goste megle.

Treščijo krdela vkup mogočno
 Ko viharji temni. So po konci
 Sulica nad sulico, in kij nad kij.
 Mlati padajo ko drevje 'z gore,
 Meči žvenketajo, brizga krí
 V stare dobe. Mnogo njih leži,
 Ki ne zró več dneva, mnogo
 Jih taji na zemlji rane hude,
 Srd pa v oku, strašen škrip pa v ustih
 Po dva padla vruga v krvnem prahu
 Drugu drug zasajata zobé
 V lica si ko psi razjarjeni.
 Prevaluje dan se že po polu,
 Boj valí se tod in zdaj ondot.
 Kopij lom pa razgetanje konj
 Po lesovji, vsekod vrešč ogrozen.

Zarujove Droh;
 „Samo, strela ti Perunova!
 Dodor, ti puščave kruti lev!
 In Avrelij, kakor dob ti trdni,
 Videni izmed krdela vsega!
 Aj, junaci!“

„Ti sokole so
Spájali iz gajev, te so sekli,
Sela žgali, boge sramotíli;
Hajd', v gradove! Maščevanje tam!

„Hajd' v gradove! Hajd' v gradove
Bogi z nami, ino grozni Droh!“..
Kakor tok presilni z gor pridere,
Ti naprej deró v višave trdne.
Zakadé se pa kristjani va - nje,
In uname se poboj še hujši.

Treska v nje Privina kakor toča,
Od strani Valjhun pa Zvitorog
In ogrozni Arnulf kakor toča.
Ko ovce podi Privina je pred sabo.
Škriplje Droh, si brado ruje sivo.

Glej, pridruži se Privini konjik,
Ko poboj žarí na vseh stranéh,
Nepoznat, v naličniku jeklenem.
Ročno suče kopje v nekristjane,
Zmir na levej se bori Privini,
In pošilja strah na vraga ljuti,
Ino mnogo pošlje jih k očetom.

Glej, in dan že prot'večerú ide;
Vrag prisope zdaj na višji les,
Ino tu se vstavi, da se brani

Za bogove ino svobodo.
 Aj, koliko duš tam dol' po drevji
 Skače, in šumí nezakopánih
 Ali nezažgánih! Darovati
 Pa bogovom zdaj ni moč, ni moč!
 Glej, pa v lesu gor'na deblu, gledí!
 Mi visi na stari bukvi slika
 Matere nebeške, lepa lepa:
 Molijo tu verniki pobožni.
 Ali vrag to sramotí podobo,
 Zasmehuje jo, in kolne grozno.

Prihrumi Privina, ž njim neznati vitez,
 Pa Valjhun in Zvitorog pa Arnulf.
 Zgrnejo za njimi se vse trume,
 Tvčonosne in zeló pogubne.
 Zopet sulic ples in mlatov pad,
 Žvenketanje mečev je na novo.

Da! Vršé junaštva nekristjani
 Vekša pa junaštva še kristjani.
 Ko vihar besní Privina spredi,
 In besní na desno ko vihar;
 Pa na levej seka čudni vitez,
 Snemlje mnogim nejeverne glave,
 Da - si so borili se ko Levi.
 Moštvo se bori zdaj z moštvom zopet.
 Hrabri so nevernki, je res;

Kajti so Sloveni rodom, hrabri.
 A bolj hrabri so kristjani verni.
 Kakor jez se vstavlja vrag navalu,
 Ko povodenj čez - nj gre kristjan.

Treska vanj Privina kakor toča,
 Od strani Valjhun pa Zvitorog
 In ogrozni Arnulf kakor toča.
 Mnogo krščenih po tleh leži;
 A v gomile, glej, rastó mrličí
 Nejeverníkov po šírnem lesu.

Droh pa škriplje, ruva sivo brado.
 Ko pa stisne vrag se níže v les, ostane
 S trumo tam Avrelíj pri podobi,
 Ki je viden zmed krdela vsega.

Zarujove z rujovenjem levským:
 „Lès, izdajica, mehkužni vitez,
 Ki te slepci zovejo Privino,
 Slavnega junaka in rešitelja!

Zvedi, kakšni so bogovi naši,
 Tukaj zvedi, kakšna je njih moč,
 Tu bogovom stoj, če moreš, slepec,
 Koje zapustiv, zdaj sramotiš,
 Bil junak, zdaj grda baba si!“...

Reče in drevó koj vzdigne k višku;
 A Privina, vikši mimo vsacega:

„Hoj, Avrelij! Smeh bogovom vašim
Ino tebi, ki junak si slepcem!
Slepec sam, slepiš še svoje druge.
Toda čuj ti, sem li jaz, al' nisem,
Kakor lažeš grdo, baba, zveš,
Ko neverno dušo ti iz grla
In iz črnih tvojih prs potegnem.
Lès neverec, da osodo spolniš“...

Reče, in drevó koj vzdvigne k višku
Mahne, in drevó Avreliju
Odleti iz rok presilnih v dob.
Reskne dob, zvrnivši se takoj
Tam deset zmastí nevernikov;
Pocedi se črna kri po tleh.

„Pasjeoki ljudožerec, v meč!“

Zarujove zdaj Avrelij strašni.

Meča se zabliskata, ramena

K višku ščita. V mah Avrelij;

Meč se zdrsne dol' po ščitu, glej,

Sè devetimi kožami, kakor

Bi zletela šiba dol' po kožah

Močnih turov, v črnem lesu vbitih.

Tak preletel meč je ščit junakov.

Meč se drugi dvigne. Mahne pa

Koj Privina v srdu svôm junaškem;

Mahne, pa neverniku preseče

Ščit 'z debelih trdih kož, pa njemu
 Še v levico vseče bridko rano,
 Da zabrizga kri, škropí vse krog.

In razkačen v jedru svôga srca
 Zavihtí z desnico meč Avrelij:
 Kri iz pleč Privini zdaj priteče.
 Zavihtí Privina težki meč,
 In ko blisek šine meč v čelado,
 Skoz debeli vrat in trup Avreliju.
 Zgrudi se junak na dvoje v tla;
 Groza šine v bližnje moštvo vražje.
 Kar jih ni pobitih vragov, vteče;
 A ne mnogo; kajti smrt je žela
 Dans obilno v lesu. Njih veliko
 Tu leži za vero, svobodo.
 Droh celo si je prodril srcé,
 Preogrozno ino polno srda.

Peti spev.

Krvava poroka.

Zapojó rogovi, čuj, kristjanov,
 Bog kristjanov vernih zmagal je,
 In Privina, ta junak preslavni.

Oni, ki bežé, kolnó Peruna,
Pa kolnó Triglava, grdo Živo
In ostale boge, zle lažnjivce...

Zopet zapojó rogovi v hosti,
In krdela zbirat se hité,
Da idó v gradišča staroslavna
V kinči hostnih cvetk, v zelenih vencih.
Proti gradu gre Privina. Tamkaj
Čaka ga Ljudmila, ah, Ljudmila
Čaka ga nestrpna, in Valjhun,
Ki spodbodel konja je, da zmago
Jej naznani in — poroko srečno.
Trume vriščejo, Privina jaše
Spredi; ž njim vojvódi zmagoviti.
Gozd hodeč po gozdu se pomiče,
Sulice bliščeve se sveté
V solnci, glej, večernem, in rogovi,
Ino bojne pesni zadoné...

Toda, glej, kedó pri starej bukvi
Jemlje mroč slovó?... Duhoven blizu!
Ni Virgilij, sveti mož?... Za Boga!
Krvaveč leži skrivnostni vitez,
Ki pošiljal strah na vrage ljuti!
In jih mnogo je poslál k očetom.
V skok Privina.

Tam pri bukvi stopi

S konja ročno:

„Aj, pobožni oče;

To junak je hrabri; ni pomoči?“

Nič ne dé duhovni, kimlje vanj,

In molitve bere tam za mroče.

A ko ranjenec, ki sliši znani glas,

Privzdigne v stran naličnik... groza! —

Kteri gromi bi tako ga stresli? —

Glej, tedaj Privina izpozna

Vojvodinjo mlado, ljubo svojo.

„O nebeške jeze! Ti — Ljudmila?

Ino v krvi? Bog!“...

Tako Privina,

In se zgrudi v tla, molče v njo gleda,

In molče pokleknejo vojaki.

Tiho je po gozdu, le na bukvi

Gavran zdaj zakroče.

„Ah, Privina!“ —

Izpregovori Ljudmila zdaj —

„Nič ne preiskuj, in ne obupaj.

Moralo je biti, kar je hotel

Bog v nebesih... Ah, Privina!

Jaz pa umrjem... Bridko je, pa moram.

O, je bridko; ali moram, moram.

Za ljubezen! Toda čuj me, dragi!

Glase čuj umirajoče: Ljubi

Narod svoj, na strani stoj mu
 Z moškim svetom ino hrabro ramo.
 Bodi sin očetu, zvest prijatelj.
 Kar začela sta, lepó vtrdita
 V slozi... Dragi... več ne morem... ah!“...

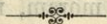
Lica solze oblijó vojakom;
 Ona leže, pomolí Privini
 Belo roko. On molcé jo prime,
 In solzí se. Ganjeni duhovni
 Skloni se nad njima, moli.

Ko vtopljenemu v molitev štola
 Pade ponevedoma na njiju

Bledi roki, glej, duhovni zdajci
 In rekoč: „Bog hoče, da, Bog hoče!“
 Stisne štolo, ter zakliče: „Amen!“...

In Ljudmila se nasmehne kakor
 Angelj, ter izdihne dušo svojo,
 Nanjo solnce še enkrat pogleda,
 Potler zgine dol' za bližnje gore.

Nič ne vríščejo zdaj trume; ali
 Tužno zapojó rogovi v hosti.

Opombe : Ta epična pesem poje dejanja iz časov, ko so bili Slovenci deloma še pagani. Njim je bil *Triglav* bog nebá, zemlje in podzemlja — *Perun* bliska in groma — *Živa* boginja ljubezni. V dobi, o koji govori ta pesem, bil je pag. Slovenom *Droh* najvikši svečenik in najtrdovratniši zoprnik *Valjumu*, vojskovodu že spreobrnjenih Slovencev. Po Porfiriji so gavrani svete ptice, podoba *Svantevita*, bogá tudi prorokovanja. *Svanterit* je poboženi veter. Kakor veter preide in preišče vse kote, ni čudo tedaj, da so smatrali stari Slovenci tega boga kot vsevedočim - ter prorokom. Tu stoji gavrani za hudonosnega ptiča.

Še nekaj v pojasnilo : Kraj, v kakem tistem gaju, v gosti senci starih dreves, kder s. pag. Slovenci malikovali ali svetišče, kder so božjo službo opravljali, imenovali so *hram*. Darovali so razne pridelke, perutnino in druge živali, pa tudi sovražnike in njihovih svečnikov, *žrce* imenovane, po navadi v tihej mesečini.

* *

KONEC.

Opombe: Ta epična pesem poje dejanja iz časov, ko so bili Slovenci deloma še pagani. Njim je bil Triglav bog neba, zemlje in podzemlja — Varun bliska in groma — Ziva boginja ljubezni. V dobi, o kateri govori ta pesem, bil je pag. Slovenom takoj najvišji svetnik in najsvetostnejši zopnik Varun, vojko-vođa se spreobrnjenih Slovencev. Po Fortinji so glavni sveto pije, podoba svetosti, bogi tudi protokornja. Svetost je podobni veter. Kakor veter pride in preide vse kote, ni čudo, če bi se smetali stari Slovenci tega boga kot vsevedočim — ter proto-kom. Tu stoji glavni za hudobenega pija. Se nekaj v pojasnilo: Kralj v kakem tišem kraju v gosti senet starih dreves, kjer s pag. Slovenci razlikovali ali svetili, kjer so se baje službo opravljali, imenovali so kralj. Darovali so takne pridlike, perutnino in druge živali, pa tudi sovražnike in njih svedenike, če imenovane, po navadi v tihi

KONEC.

OBSEG

	Str.
Predgovor	3
Primorska straža	5
Zastava naša	7
Pred narodnim domom : (Vizija l. 1882.)	8
Domovina	12
Slovó in naročilo	13
Meča posvečenje	15
Nedelja	16
Gorski sin	17
Čudno mesto	18
Spomin na Sežano	20
Krasni devici, v samostan se seleči, v spo- min. Sonet.	21
Pred Koboridom. Sonet	22
Navidezni stolpi	23
Žalujoči pesnik	28
Luni	29
Noč	30
Tri iskrice	31
Primerljaji	32

	Str.
Sinov pogled	34
Pismonosec in pastarica	35
Marijine solze v Betlehemu	36
Zastavica	40
Kralj Lir	41
Materino slovo v Teru	48
Regata	50
Grof Ugolino	61
Libuška roža	65
Nebeški sprovod	67
Herodežev bor sè Škarjotom v peklu	70
Gospod Silava	71
Nekoliko kosov iz pis. tragedije Knez Aleksej	
in Izabela	73
Ljudmila in Privina	81

